

- 1) TECVİD İLMİ
 - a) Tecvidin Tarifi
 - b) Tecvidin Konusu
 - c) Tecvidin Gayesi
 - d) Tecvidin Lüzumu İle İlgili Nakli Deliller
 - e) Tecvidin Hükümü
- 2) TECVİD İLMİNİ ELDE ETME YOLLARI
 - a. Üstad'da Rivayet
 - b. Duyarak ve Taklit
- 3) KURAN-I KERİMİ OKUMA ŞEKİLLERİ
 - a) Tahkik
 - b) Hadr
 - c) Tedvir
- 4) HARFLER
 - a) Asli Harfler
 - b) Fer'i Harfler
- 5) HARFLERİN MAHREÇ VE SIFATLARI
 - a) Sırasıyla Harflerin Mahreçleri
 - b) Harflerin Mahreç Şeması
 - c) Mahreç Bölgeleri
 - d) Harflerin Sıfatları ve Kısımları
 - I. Lazımi Sıfatlar
 - II. Arızı Sıfatlar
 - III. Diğer Arızı Sıfatlar
- 6) MED HARFLERİ VE SEBEBİ MED
 - a) Med Harfleri
 - b) Med Sebepleri
- 7) MED ÇEŞİTLERİ
 - A- Asli Med
 - B- Fer'i Medler
 - a. Medd-i Muttasıl
 - b. Medd-i Munfasıl
 - c. Medd-i Lazım
 - d. Medd-i Arız
 - e. Medd-i Lin
- 8) İDĞAM VE İDĞAM ÇEŞİTLERİ
 - A. Yapılışları Bakımından
 - a. Tam İdğam
 - b. Nakıs İdğam
 - B. İdğam Çeşitleri
 - a) İdğam Maal Günne
 - b) İdğam Bila gunne

- c) İdğam-1 Misleyñ
- d) İdğam-1 Mütecaniseyn
- e) İdğam-1 Mütekaribeyn
- f) İdğam-1 Şemsiye

9) TENVİN VE SAKİN NUN'UN OKUNUŞ ŞEKİLLERİ

- a) İzhar
- b) İhfa
- c) İklab

10) ZAMİR

11) RA'NIN HÜKMÜ

12) LAFZATULLAH

13) KALKALE

14) SEKTE HA-İ SEKT

15) İSTİAZE

16) BESMELE

17) TEKBİR

18) TİLAVET SECDESİ VE AYETLERİ

19) ÖRNEK TECVİT TAHLİLİ

20) SECAVENTLER

21) İBTİDA, VAKIF ve VASL KAİDELERİ

- a) İbtida ve Kaideleri
- b) Vakıf ve Kaideleri
- c) Vasl ve Kaideleri

22) OKUYUŞ HATALARI

- a) Lahn-ı Celi
- b) Lahn-ı Hafî

23) MANAYA MÜTABİK OKUMA KAİDELERİ

- a) Ses Yükseltiminde Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar
- b) Ses İndiriminde Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar
- c) Ses Vurgusunda Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar

24) KIRAAT İMAMLARI

- a) İmam Nâfi' Hazretleri (690-785)
- b) İmam İbn-i Kesir Hazretleri (665-738)
- c) İmam Ebû Amr Hazretleri (689-771)
- d) İmam İbn-i Âmir Hazretleri (641-736)
- e) İmam Âsım Hazretleri (v.-745)
- f) İmam Hamze Hazretleri (699-773)
- g) İmam Kisâî Hazretleri (737-805)
- h) İmam Ebû Ca'fer Hazretleri (660-748)
- i) İmam Ya'kûb Hazretleri (735-821)
- j) İmam Halef ul Aşir Hazretleri (767-844)

25) KUR'AN-I KERİM VE DİNLEME ADABI

- 26) KUR'AN-I KERİM'İN MUSHAF HALİNE GETİRİLİŞİNE KISA BİR BAKIŞ
27) LÜGATÇE
28) İSTİFADE EDİLEN ESERLER

1-TECVİD İLMİ (عِلْمُ التَّجْوِيدِ)

a) Tecvidin Tanımı

التَّجْوِيدُ: عِلْمٌ يُبْحَثُ فِيهِ عَنِ مَخَارِجِ الْحُرُوفِ وَ صِفَاتِهَا

Tecvit: kendisinde, harflerin mahreçlerinden ve sıfatlarından bahsedilen bir ilimdir.

Tecvid Lügatte; “bir şeyi güzel yapma ve iyi yapmak, hoş ve latif bir şekilde yapmak” manasına gelir.

İstilahta ise; “harflerin mahreç ve sıfatlarına uymak suretiyle, vasl, vakf, med, kasr gibi okuma kaidelerine riayet ederek Kur'an-ı Kerimi hatasız okumayı öğreten ilmin adıdır.

b) Tecvidin Konusu

Tecvidin konusu; Kur'an-ı Kerimin kendisi, kelimeleri veya hece harfleri olarak belirtilmiştir.

c) Tecvidin Gayesi

Kur'an-ı Kerimi okurken dilin hatadan korunması, okuyanların dünya ve ahiret sorumluluğundan kurtarılmasıdır.

Bir başka deyişle Kur'an-ı Kerimi okuyuşta güzelliğin en nihai noktasına ulaşmak, manada sağlam bir netice almak, hata, noksanlık ve fazlalıktan kurtarmaktır.

d) Tecvidin Lüzumu İle İlgili Nakli Deliller:

Kur'an-ı Kerim rasgele okunacak herhangi bir kitap değil belki, belli kaidelere riayet ederek okunması gereken bir kitaptır. Çünkü Kur'an-ı Kerim Allah katından lafız ve mana itibarıyla inmiş semavi bir kitaptır. Kur'andaki bu lafız ve mana bütünlüğü hiçbir zaman ihlal edilmeyecek mühim bir husustur.

Kur'an-ı Kerimin tecvid ile okunması keyfiyeti O'nun vahyedilmesi ile başlar. Açık ifadeyle Kur'an tecvid ile nazil olmuş ve tecvitle okunmuştur.

Konu ile ilgili ayet-i kerimeleri şöylece sıralayabiliriz.

كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً.¹

“Onunla senin kalbini kuvvetlendirmek için böyle (azar azar indirmişiz)dır ve onu (sana) ağır ağır okuduk.”

“Kur'anı da tane tane oku!”² وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً.

¹ Furkan:32

² Müzzemmil:4

Kur'an Tecvidi

Yukarıdaki ayet-i kerimede geçen “tertil” lafzı sorulduğunda, Hz. Ali (R.A) Efendimiz şöyle ifade etmiştir:

لَلتَّرْتِيلِ: تَجْوِيدُ الْحُرُوفِ وَ مَعْرِفَةُ الْوُقُوفِ

Tertil, harfleri, tecvid(sıfat-ı lâzıme ve arızalarıyla okumak) ve vakıfları bilmektir.

Nitekim Peygamberimiz (sav) “ Kur'an-ı sesinizle süsleyin “ ve “ Seslerinizle Kur'an-ı süsleyiniz. Muhakkak güzel ses, Kur'an'a güzellik katar “ buyurmuştur.

Ümmü Seleme (R.H) 'ya Peygamber Efendimizin (S.A.V) kıraatı sorulduğunda, şöyle mukabelede bulunmuştur. Onun kıraatı “harf harf, açık bir kıraat idi” şeklinde ifade etmiştir.(Tirmizi Fedailul Kur'an; 23)

Sahabe-i Kiramdan gerek Hz. Ali (R.A) nin daha önce tertil ile ilgili sözü gerek İbn-i Mesudun; (Kur'an-ı Tecvid ile okuyun, güzel seslerle onu süsleyin, onu Arapça kaidelere uygun olarak okuyun çünkü o Arapçadır. Muhakkak Allah onu Arapçaya uygun olarak okuyanları sever) ifadesi tecvide riayet etmek hususundaki Sahabenin ittifakına en önemli bir delildir.

مَنْ لَمْ يُجَوِّدِ الْقُرْآنَ أَثِمَ	وَلَا خُدُّ بِالتَّجْوِيدِ حَتَّمُ لَازِمٌ
وَهَكَذَا مِنْهُ لِلْيَنَّاوَصَلَا	لَأَنَّهُ بِهِ الْإِلَهُ لَنْزَلَا
وَزِينَةُ الْأَدَاءِ وَالْقِرَاءَةِ	وَهُوَ أَيْضًا حَلِيَّةُ التَّلَاوَةِ

“Tecvidi öğrenmek ona riayet kesin bir farzdır. Kur'an'ı kim tecvidsiz okursa günahkârdır. Zira O'nu Allah tecvidle indirdi bize de öylece tecvidli ulaştı. Tecvid okuyuşun süsü eda ve kıraatin de zinetidir.”

e) Tecvidin Hükümü:

Tecvid ilmi, kadın erkek her Müslüman'a farzdır. Bu farziyet kitap, sünnet, icmâ ve kıyas ile sabittir.

Bu farziyet iki cihetle incelenir;

a. Bu ilmi bilmek ve onunla amel etmek itibari ile; Tecvid ilmini bilmek Farzı kifaye, amel etmek itibari ile Farzı Ayındır.

b. Farziyyetinin Hududu itibari ile; her Müslüman kıraatını Lahn-ı Celiden (Açık hata) kurtaracak kadar tecvide riayet etmesi farzı ayın, Lahn-ı hafî (gizli hata)dan kurtaracak şekilde uyması farzı kifayedir.

2-TECVİD İLMİNİ ELDE ETME YOLLARI

Bir üstattan iki şekilde tecvid öğrenilir.

a) Üstad'dan Rivayet

Kur'an Tecvidi

Tecvid ilminin hem kaidelerini öğrenmek, hem de bu kaideleri hakkıyla tatbik edebilmek için bir üstada (Fem-i Muhsin) e ihtiyaç vardır. Çünkü bir kimse her ne kadar tecvidin kaide ve kurallarını tecvid kitaplarından kendi başına öğrenebilse de bunların tatbikatı yapılamadığı sürece asıl maksat meydana gelmez. Bundan dolayıdır ki tecvid öğrenmede Femi Muhsin kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.

b) Duyarak ve Taklit

Tecvid ilmi hem nazarı hemde tatbiki yönü olan bir ilimdir. tecvidin nazarı kısmını yani teorik kısmını onun belli ve değişmez kaideleri kapsar. Tatbiki yani pratik ve ameli kısmını ise bu kaide ve kuralların istenildiği zaman uygulanması meydana getirir.

3-KURAN-I KERİMİ OKUMA ŞEKİLLERİ

Kur'an-ı Kerim'i Okuma Şekilleri

Kıraat imamlarınca Kur'an-ı Kerimin sürat yönüyle üç şekilde okunulabileceği kabul edilmiştir. Bunun sebebi Kur'an-ı Kerimde

فَلْقُرْأًا مَلْتَيْسَرَ مِنَ الْقُرْآنِ.³

“Kur’andan kolayınıza geleni okuyunuz” ayeti delil teşkil eder. Okuyuştaki sürati ilgilendiren bu üç tarza; tahkik, hadr ve tedvir isimleri verilir.

a) Tahkik (التَّحْقِيقُ)

Kıraat âlimlerine göre, her bir harfin hakkını vermek, medleri yeterince uzatmak, hareketleri birbirinden ayırmak, şeddeleri tam yapmak ve hakkını vermektir. Yalnız ifrata(aşırılığa) kaçarak okumak uygun değildir.

b) Tedvir (التَّدْوِيرُ)

Tahkik ile hadr arasında bir okuyuştur. Bu okuyuşta, iki okuyuş şeklindeki ruhsatlar terk edilerek orta yol takip edilir.

c) Hadr (الْحَدْرُ)

Kur'an-ı Kerim-i Tecvid kaidelerine uymak suretiyle en hızlı okuyuş şeklidir. Bu usulde tecvid kaideleri asla ihmal ve terk edilmez. Hadr usulünde okumanın sürati artmıştır. Harfler daha çabuk telaffuz edilir, medlerin uzatılmasında zaman açısından kısaltma meydana gelir. Sürat sebebi ile harflerin mahreçlerinde ve kuralların ihlal edilmesi şeklinde bir okuyuş caiz değildir.

Bu okuyuş şekli genellikle hatim indirilirken, bilhassa Ramazan ayında kılınan teravih namazlarında çoğunlukla tercih edilir. Hadr ve kıraat, çok sevap kazanmak ve tilavetin faziletini toplamak için yapılır.

d) Hezreme (Tahlit) :

³ Müzzemmil:20

Kur'an Tecvidi

En hızlı okuyuştur.Hadr dan daha hızlıdır.Bu tür okuyuşta harfler mahrecine kayar, sıfatlarını kaybeder.Heceler karmakarışık olur, bu tip bir okuyuş haramdır.Ancak hafızların hıfzlarını yaparken seri ezberlemek için cevaz görülmüştür.

4) HARFLER

a) Asli Harfler

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه لا
ي

b) Fer'i Harfler

Elif-i Mümale

İmale; Meyl ettirmek eğmek bükme anlamına gelir.

Istılahta; Üstün (fetha) harekeyi esre (kesra) harekeye doğru meylettirmeye denilir.

Asım kıraatının Hafs rivayetinde sadece Hud suresi 41. ayetinde

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسِيهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

مَجْرِيهَا kelimesinde imale vardır. Burada ra(ر) harfinin üstün olan harekesi esre'ye meyl ettirilerek okunur.

Hemze-i Müsehhele

Teshil; Kolaylaştırmak, yumuşak hale getirmek demektir.

Istılahta; Teshil olunan, kolalaştırılarak okunan hemze demektir.

Hemze-i Müsehhele Üç Şekilde Olur

a) Hemze ile elif arası okunan hemze-i müsehhele:

ءَأَعَجِمِي وَعَرَبِيَّ

b) Hemze ile yâ arası okunan hemze-i müsehhele:

أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهَةً أُخْرَىٰ.

c) Hemze ile vâv arası okunan hemze-i müsehhele:

قُلْ أَوْبَيْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَلِكُمْ.

⁴ Fussilet:44

⁵ En'am: 19

⁶ Al-i İmran: 15

5) HARFLERİN MAHREÇ VE SIFATLARI

a) Sırası İle Harflerin Mahreçleri

ا - Boğazın göğse bitişik olan boğaz dibinden boğaz cevfenin evvelinden çıkar. İnce, kuvvetli bir harftir. Türkçedeki "e" gibidir

ب - Dudakları birbirine kuvvetli ve süratlice kapamak suretiyle çıkar. Açık, kuvvetli, ince bir sesle okunur. Türkçedeki "b" gibidir

ت - Dil ucunu üst ön dişlerin yarısının birazcık yukarisına dokundurmak suretiyle çıkar. Açık, şiddetli, ince, akıcı bir sesle okunur. Türkçedeki "t" gibidir

ث - Dilin ucu üst yüzünün üst ön dişlerin uçlarına dokundurmasıyla dil ucunun birazcık dışarı çıkması suretiyle okunur. ince, peltek, yumuşak ve akıcı bir üslupla okunur. Türkçede karşılığı yoktur.

ج - Dilin ortasını üst damağa kuvvetli bir şekilde dokundurmak suretiyle çıkar. Kuvvetli ve ince bir sesle okunur. Türkçedeki "c" sesinden farklı çıkar.

ح - Boğaz ortasından boğazı biraz sıkmak suretiyle çıkar. Yumuşak ve ince bir sesle okunur. Türkçede karşılığı yoktur.

خ - Boğazın ağza yakın olan yerden boğaz biraz hırılatılarak çıkar. Kalın akıcı bir sesle okunur.

د - Dil ucunun üst ön dişlerin etlerine yakın yerine dokunması suretiyle çıkar. Akıcı olmayan, ince bir sesle okunur. Türkçedeki "d" gibidir

ذ - Dil ucunu üst ön dişlerin başlarından biraz dışarı çıkarmak suretiyle okunur. Açık, yumuşak, ince, hafif peltek bir sesle okunur. Türkçede karşılığı yoktur.

ر - Dil ucu kıvrılarak üst ön dişlerin etlerine dokundurulması suretiyle çıkar. Kalın ve ince okunduğu durumları vardır. Türkçedeki "r" gibidir

ز - Dil ucunun iki alt ön dişlerin iç yüzüne dokundurulması suretiyle çıkar. Yumuşak, açık, ince

Kur'an Tecvidi

ve keskin bir sesle okunur Türkçedeki "z" gibidir.

س - Dil ucunun iki ön alt dişin ucunun biraz aşağısına dokundurulması suretiyle çıkar. Akıcı, ince ve keskin bir sesle okunur. Türkçedeki "s" gibidir.

ش - Dilin ortasını üst damağa dayandırmak suretiyle çıkar. Yumuşak, ince ve akıcı bir sesle okunur. Türkçedeki "ş" sesinden farklıdır.

ص - Dil ucunun alt ön dişlerin iç yüzüne dokundurulması suretiyle çıkar. Yumuşak ve kalın bir sesle okunur. Türkçedeki "s" (sa-su) gibidir.

ض - Dilin yan tarafı üst azı dişlerine dokundurmak suretiyle sağdan veya soldan çıkar. Kalın, yumuşak ve uzatılan bir sesle okunur. Türkçede karşılığı yoktur.

ط - Dilin ucunun ön üst dişlerin etlerine dokundurmak suretiyle çıkar. Açık, kuvvetli ve kalın bir sesle okunur. Türkçedeki "t" (ta) sesinden farklıdır.

ظ - Dil ucu ile ön dişlerin uçlarından çıkarılır ,akıcı ve kalın bir sesle okunur. ذ ve ث harflerinde olduğu gibi dil, dişlerin arasından hafifçe dışarıya çıkarılır. Türkçedeki "z" (za) sesinden farklıdır.

ع - Boğazın ortasından ve boğaz iyice sıkılmak suretiyle çıkar. Açık, ince ve orta yumuşaklıkta bir sesle okunur. Türkçede karşılığı yoktur.

غ - Boğazın ağız boşluğuna yakın yerinden ağız boşluğuna doğru çıkar. Açık, yumuşak ve kalın bir sesle okunur. Türkçedeki kalın "ğ" gibidir.

ف - Ön üst dişlerin uçları ile alt dudağın içinden çıkar. Yumuşak, ince ve akıcı bir sesle okunur. Türkçedeki "f" sesine benzer.

ق - Dil kökünün üstü ile karşısındaki üst damak arasından çıkar. Açık, kuvvetli ve kalın bir sesle çıkar. Türkçedeki "k" (ka) sesinden biraz farklıdır.

ك - Harfinin çıkış yerinin biraz aşağısından çıkar. Açık, kuvvetli ve ince bir sesle okunur. Türkçedeki "k" sesinden biraz farklıdır.

ل - Dil ucunun iki yanının üst ön diş etlerine dokundurulması suretiyle çıkar. Açık, ince ve yarısı

Kur'an Tecvidi

akıcı bir sesle okunur. Kalın okunduğu yerlerde vardır. Türkçedeki "l" gibidir.

م - Dudak içleri hafifçe birbirine dokundurmak suretiyle çıkar. Açık, ince, yarı akıcı ve genizden gelen bir sesle okunur. Türkçedeki "m" sesine benzer.

ن - Dil ucunu ön üst dişlerin etlerine dokundurmak suretiyle çıkar. Açık, ince ve akıcı genizden gelen bir sesle okunur. Türkçedeki "n" gibidir.

و - Dudakların büzülerek ileriye uzatılması suretiyle çıkar. Açık, yumuşak, ince bir sesle okunur. Türkçedeki "v" gibidir. Fakat dudakların aldığı şekil farklıdır.

ه - Boğazın göğse birleştiği noktadan çıkar. İnce ve akıcı bir sesle okunur. Türkçedeki "h" gibidir.

ل - İki harfin birleşmesinden meydana gelmiş ل ve ا harfi bazen aynı bazen de ل "la" şeklinde okunur.

ي - Dil ortası ile üst damağın ortasından çıkar. Açık, yumuşak ve ince bir sesle okunur. Türkçedeki "y" gibidir.

b) Harflerin Mahreç Şeması

YÜZ ŞEKLİNE ŞEMA EKLENECEK

c) Mahreç Bölgeleri

Mahreç: Harfin çıktığı ve başka harflerden ayırt edildiği ve seçildiği yere denir. Mahrecin mahalleri cevfi, boğaz, dil, dudaklar ve geniz olmak üzere 5 ana bölgede bulunur Bunlar:

1) **Cevfi Bölgesi:** Boğazın göğse bitişik olan bölümünden dudaklara varıncaya kadar

boğaz ile ağız arasındaki boşluktur. Buradan med harfleri çıkar. (ا و ي)

2) Boğaz: Bu bölge üç kısımdır:

a) Boğazın nihayeti: Buradan: ه , ؤ çıkar.

b) Boğazın ortası: Buradan: ع , ح çıkar.

c) Boğazın ağza yakın kısmı: Buradan: غ , خ çıkar.

3) **Dil Bölgesi:** Bu bölgede 10 mahreç vardır.

- Dilin boğaza en yakın kısmı ile üst damaktadır. ق harfi buradan çıkar.
- ق harfini biraz altı dil ve dil sonundan çıkan ك harfidir.
- Dilin ortası ile üst damağın ortasından ج ش ي çıkar.
- Dilin sol veya sağ veyahut dilin her iki tarafı ile adras denilen üst azı dişlerden ض harfi çıkar.
- Dilin iki kenarı ile birlikte dil ucuna varıncaya kadar üst damaktan ل harfi çıkar.
- Dil ucu ile onun karşısındaki üst ön dişlerin üstündeki damak kısmında ر harfi çıkar.
- Dil ucu ile onun hizasındaki iki üst ön dişlerin etlerinden ن harfi çıkar.
- Dil ucu ile üst ön dişlerin diplerinden ط , د , ت harfleri çıkar.
- Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzünden ز , س , ص harfleri çıkar.
- Dil ucu ile ön dişlerin uçlarından ظ , ذ , ث harfleri çıkar.

4) **Dudak Bölgesi:** Bu bölgede iki mahreç vardır:

- Alt dudağın içi iki üst ön dişlerin uçlarından ف harfi çıkar.
- Dudaklardan ب , م harfleri çıkar.

5) **Geniz(Hayşum) Bölgesi:** Geniz boşluğudur. Burası gunnenin mahrecidir. İhfa olunan nun'da buradan çıkar.

c) **Harflerin Sıfatları ve Kısımları**

Sıfat: Harflerin mahrecinden çıkış esnasındaki ses de meydana gelen duruma denir.

Sıfatların sayısı üzerinde tam bir ittifak bulunmamaktadır. Bu sayının kırk kadar olduğunu söyleyen kıraat alimleri olduğu gibi kırk dörde çıkaran kıraat alimleri de vardır. Biz burada en kuvvetlilerinden en zayıfına doğru en çok üzerinde durulan sıfatlardan bahsedeceğiz.

Sıfatlar İki Kısma Ayrılır:

- I. **Lazım-i Sıfat:** Harflerin zatına mahsus ve onlardan ayrılmaması gereken sıfatlardır. Sıfat- lazıma terk edilirse, değiştirilirse Lahn-ı Celi (açık hata) olur.bu tarz okuyuş caiz değildir.
- II. **Arız-i Sıfat:** Harflerin zatına mahsus olmayan, ayrılması mümkün olan ve ayrıldıkları zaman da harfin zatını değiştirmeyen sıfatlardır. Harfin kendisinde bir değişme olmadığı için bu sıfatın terki yada değiştirilmesinden oluşan hata Lahn-ı Hafî (küçük hata).Bu tür okuyuştan da kaçınmak gerekir.

II-Lazım-i Sıfatlar:

1) **Cehr:** Harfleri hareketli olarak okurken nefesin hapsolmesidir.

Harfleri: ء د ج ب ذ ر ز ض ط ع ظ غ ق ل م ن و ي

2) **Şiddet:** Şiddet harfleri sukün ile okunduğu vakit sesin ve nefesin akmamasına denir.

Harfleri: ء ب ت ج د ط ق ك

3) **İstıla:** Harfi okunduğunda kökünün üst damağa kalkmasına denir.

Harfleri: خ ص ض ط ظ ق غ

4) **İstifale:** Harf okunduğunda dilin yukarı yükselmeyip ağzın dibinde kalmasına denir.

Harfleri: ء ب ت ث ج ح د ذ ز س ش ع ف ل م ن و ه ي

5) **İtbak:** Harf okunduğunda dil ortasının üst damağa kapanmasına denir.

Harfleri: ص ض ط ظ

6) **İntifah:** Harf okunduğunda dil ortası üst damağa kalkmayıp dil ile damak arası açık kalıp sessiz arasından akmasına denir.

Harfleri: ا ب ت ث ج ح خ د ذ ز س ش ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي

7) **Safir:** Harf okunduğunda, ıslığa benzeyen kuvvetli ve keskin bir ses çıkarmasına denir.

Harfleri: ص س ز

8) **Kalkale:** Kuvvetli bir ses işitinceye kadar mahrecin sarsılmasına denir. Bunun olabilmesi için kelimenin içinde veya sonunda sakin(cezzimli) olması gerekir.

Harfleri: ب ج د ط ق

9) **Tekrir:** Harfi okurken dilin ucunun mahreçle titremesine denir.

Harfi: ر

10) **Tefeşsi:** Harfi okurken sesin dil ile damak arasına yayılmasına denir.

Harfi: ش

11) **Gunne:** Bu sığata sahip harfleri okurken genizden gelen sese denir.

Harfleri: ن م

12) **İnhiraf:** Harfi okurken dilin yukarı veya geriye meyl etmesine denir.

Harfleri: ر ل

13) **Izlak:** Harfleri okurken dilin çabuk olmasına denir.

Harfleri: ن ر ف ل م ب

14) **İsmat:** Harfleri okurken lisana zor ve ağır gelmesine denir.

Harfleri: ت ث ج ح خ د ذ ز س ش ص ض ط ظ ع غ ق ك ه

15) **Hems:** Harfi hareketli olurken mahreçe fazla dayanılmaması sebebi ile nefesin harfle beraber okunmasıdır. Harfleri : ت ث ح خ س ش ف ص ه ك

16) **Beyniyye:** Harfi okurken ses akıp akmama arasında yani orta akıcılıktadır.

Harfleri: ر ع ل م ن و ي

17) **Rihvet:** Yumuşak harflerin sükun ile okunması esnasında ses ve nefesin akmasına denir.

Harfleri: ح ث ذ خ ز س ش ص ض ظ غ ف ه

Ayrıca harf-i med olan ا و ي 16ile tanedir

18) **Lin:** Lin harfi sakin kendinden önceki harf üstün ise bu harflerin yumuşak ve zahmetsizce okunmasına denir.

Harfleri: و ي

19) **Istitak:** ض harfi okunurken dil kenarının üst azı dişlerden ل harfinin mahrecine kadar uzanmasına denir.

Harfi: ض

20) **Hafa:** Harfi okurken kendinden öncekine katıldığı vakit harfin sesinin gizlenmesine denir.

Harfi: Med harfler olan : ل ا و ي ve ه 'dir.

III- Arızı Sıfatlar:

1) Tefhim: Harfleri okurken dil kökünün üst damağa kalkması sebebi ile harfte bir kalınlık oluşması ve ağız içinin sesle dolmasına denir. İstila harflerinin tamamında tefhim sıfatı vardır.

Harfleri: ع ص ض ط ظ ق ح

Kalın harflerden sonra gelen med harfi olarak gelen ا (eliftir).

Kalın okunan (ل) harfleridir. Bunlar لله lafzındaki lam harfleridir.

2) Terkik=Harfi okunurken dilin kökünü üst çeneye kaldırmadan aşağıda tutup, harfin zatına bir incelik gelmesi, harfin sesi ile ağız içinin dolması neticede harfin incelmesidir. Harfleri, tefhim harflerinin dışında kalan diğer harflerdir.

IV- Diğer Arızı Sıfatlar:

İdğam, İhfa, İzhar, İklab, Med, Vakf, Sekte, Hareke ve Sükun

6) MED HARFLERİ VE SEBEBİ MED

a) Med Harfleri

Med harfleri üç tane olup و ، ا ve ي 'dir. Bu üç harfin sakin olmaları durumunda ve de kendilerinden sonra birazdan sayacağımız sebab-i med'den bir şey gelmezse harfi med olurlar. Yoksa harekeli bir و ، ا ve ي med harfi olmaz. Bu üç harfin sakin ve kendilerinden sonra sebebi med gelmemesinin yanında her bir harfi med'e ait özel bir şartta vardır şöyleki;

- a) ا sakin yani harekesiz olacak, kendisinden sonra sebebi medden bir şey gelmeyecek ve kendisinden önceki harfin harekesi ا fetha(üstün) olmalıdır.
- b) و sakin yani harekesiz olacak, kendisinden sonra sebebi medden bir şey gelmeyecek ve kendisinden önceki harfin harekesi و damme(ötre) olmalıdır.
- c) ي sakin yani harekesiz olacak, kendisinden sonra sebebi medden bir şey gelmeyecek ve kendisinden önceki harfin harekesi ي kesre(esre) olmalıdır.

Med harflerinin yazılışı:

Med harflerinin yazılışı iki şekildedir.

- a) Harfi med açıkça yazılmışsa buna "mezkur" denir.

أَصَابَهَا يَذْفُونَ يَقِينِ

b) Harfi med açıkça yazılmamışsa ama telaffuzda okunuyorsa buna “takdiri” denir.

إِسْحَقَ رَحْمَنِ اللَّهِ

Medlerle ilgili bazı kavramlar

- b) Vacib : Kıraat alimlerinin medd'in uygulamasına yönelik görüş beyanında ittifak etmeleri demektir. Bu vacib kavramı namazlardaki yani ameldeki vacib ile karıştırılmamalıdır.
- c) Caiz : Kıraat alimlerinin medd'in uygulamasına yönelik görüş beyanında ittifak etmemeleri demektir. Bu caiz kavramı namazlardaki yani ameldeki caiz ile karıştırılmamalıdır.

b) Med Sebepleri

Harfi Medden sonra gelen, asli med üzerine ziyadeyi gerektiren sebep demektir. İki tanedir

1.Hemze (اَلْهَمْزَةُ)

Hemze: Mahreç olarak boğazın en dibinden çıkan harftir. Kat' hemzisi Med harfinden (ا ,

و , ي) sonra gelmek kaydıyla, ister hareketli isterse sakin olsun, med sebebidir.

İki Çeşit Hemze vardır.

a) Vasl hemzisi (اَلْهَمْزَةُ الْوَصْلِ)

b) Kat' hemzisi (اَلْهَمْزَةُ الْقَطْعِ)

a) Vasl hemzisi:

Hemze ile başlayan kelimenin başında bulunan, kendisi ile başlandığında okunan, fakat kendinden önce harekeli bir harf gelince okunmayan hemzelere denir. Bu hemze keimenin aslından değildir. Yani kök harflerden değildir.

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ ← اللَّهُ قُلِ اللَّهُ

b) Kat' hemzisi:

Hem yazıda hem okuyuşta bulunan kelime vasl edilse de vakf edilse de (durulsada) değişmeyen ve sabit kalan hemzedir. Bu hemze med sebebi olan kat' hemzesidir.

إِيَّاكَ - إِنْكُمْ

تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا

2.Sükûn (السُّكُونُ)

Sükûn: Hareketsizlik demektir. Cezm dediğimiz (°) bir işaretle tanınır. Bu işaret bulunan harfe sakin harf denilir. Sakin olan harf med harflerinde (ا و ي) biri ise sükûn alametine ihtiyaç yoktur. Yani bu harflerin üzerinde cezmi işaret olması gerekmez. Esas olan bir harfi medden sonra gelen ve med sebebi olan sükûndur.

7

Sükûn iki kısma ayrılır.

a) Lazimi sükûn (السُّكُونُ اللَّازِمُ): Vakfen ve vaslen sabit olan sükûn” diye tabir edilir. Yani, durulsada geçilse de mevcut olan sükûndur

الْحَاقَّةُ (الْحَاقَّةُ) جَانَّ (جَانَّ)

b) Arizi sükûn (السُّكُونُ الْعَارِضُ): Aslında olmayıp bir sebeple meydana çıkan, Vakfen sabit, vaslen sakıt olan sükûndur” . Yani, durulduğunda var olan, geçildiğinde ortadan kalkan sükûndur.

رَبِّ الْعَالَمِينَ (الْعَالَمِينَ)

7) MED ÇEŞİTLERİ

A) Asli Medler (الْمَدُّ الْأَصْلِيُّ)

B) Feri Medler (الْمَدُّ الْفَرَعِيُّ)

A)-Asli Med:

Med harfinden ayrılmayan, med harfinin bulunması ile kaim olan, başka bir sebebe gerek duyulmayan medde denilir. Buna Tabii Medd veya Zati Med’de denilir.

مَا كَانَ - إِنَّهُ فِيهَا

Uzatma Süresi:

Kur'an Tecvidi

Meddi tabiinin uzatma süresi bir elif miktarıdır. Bir elif; yaklaşık 1 veya 1.5 sn demek.

Meddi Tabii'nin Hükümü: Vaciptir.

NOT:

Medlerin çekilme süreleri ile ilgili verilen ölçüler okuyuşa ve uygulamaya göre değişebilir. Ve tatbikatını ehil bir kimseden duymak ve öğrenmek gerekir.

ALİŞTIRMALAR

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ.^٨

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ.^٩

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَالْيَوْمِ الْأَخِيرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ.^{١٠}

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ.^{١١} وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

الْمُسْرِفِينَ.^{١٢}

B)-Feri Medler

Kendinde aslı meddin miktarını artıracak başka bir sebebin mevcut bulunduğu meddir.

Tarifteki asli meddin miktarını artıracak sebepten maksat med sebebi dediğimiz harfi medden sonra sükûn veya hemzenin bulunmasıdır.

Fer'i Medler 5 kısma ayrılır.

- Medd-i Muttasıl
- Medd-i Munfasıl
- Medd-i Lazım
- Medd-i Arız
- Medd-i Lin

a) Meddi Muttasıl (المتصل)

Muttasıl med, bitişik med demektir.

Harfi med ile sebab-i med olan hemze aynı kelimedede ve yan yana olduğu için bitişik med ismi verilmiştir.

⁸ Yasin:51

⁹ Yasin:34

¹⁰

¹¹

¹² Araf:31

Kur'an Tecvidi

Med harflerinden sonra, sebebi med olan hemze gelir ve her ikisi de aynı kelimedede yan yana bulunursa meddi muttasıl olur **جَاءَ - سُوءَ** örneklerinde **جَاءَ** de hemze eliften sonra,

سُوءَ de hemen **و** dan sonra gelmiş ve her ikisi de aynı kelimedede yan yana bulunmuş ve meddi muttasıl olmuştur.

Kıraat imamları meddi muttasılın meddi (uzatılması) hususunda farklı okuyuşlar ortaya koymuşlardır.

Kıraat imamları meddi muttasılı uzatma hususunda ittifak etmişlerdir. Buna Müttefekun Aleyh denir. Dolayısıyla meddi muttasılı asli med üzere en az bir elif miktarı uzatmak vaciptir. Bizim okuyuşumuz Asım kıraatı olduğu için 4 elif uzatarak okumamız vaciptir.

NOT:

هُوَآءٌ، **بِمَا شَاءَ** Gibi muttasıl med olan kelimelerde durulduğunda her ne kadar maddi arız

meydana geliyorsa da meddi muttasıl kuvvetli olduğundan meddi muttasılın hükmü uygulanır.

Kur'anı Kerimde yazılıştta meddi munfasıl gibi görüldüğü halde aslında meddi muttasıl olan bazı kelimeler de vardır. Mesela **السَّوَاءِ** (Rum 10) kelimesinde meddi muttasıl bulunduğu halde hemze uzun yazılmıştır.

Meddi Muttasılın Hükümü: Vaciptir.

Meddi Muttasılı Uzatma Mertebeleri :

Tertilde 4 elif miktarı

Tedvirde 3 elif miktarı

Hadr okuyuşta 2-3 elif miktarı çekilir.

ALİŞTIRMALAR

كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءٍ وَهُوَآءٍ مِّنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا.^{۱۳}

وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ.^{۱۴}

¹³ İsra:20

¹⁴ Bakara:255

مُذَبِّبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ.^{١٥}

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا.^{١٦}

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًىٰ مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.^{١٧}

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوأَىٰ أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ.^{١٨}

b) Meddi Munfasıl (المنفصل)

Munfasıl med, ayrı med demektir.

Harfi med ile sebebi med olan hemzenin ayrı kelimelerde bulunmalarından dolayı meddi munfasıl denmiştir. Meddi munfasıl, meddi bast, meddi fasl, meddi i'tibar, meddi zaid ve meddi caiz gibi isimleri de vardır.

Tarif i ise; med harflerinden sonra hemze gelir ve her ikisi ayrı ayrı kelimelerde yan yana bulunursa meddi munfasıl olur.

يَا أَيُّهَا örneğinde (ي) harfini çeken med harfi olan (ا) birinci kelimenin sonunda, med sebebi

olan hemze de ikinci kelimenin başında ve yan yana geldiğinden meddi munfasıl olmuştur.

Bazen de meddi munfasıl takdiri olarak da gelebilir.

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ örneğinde olduğu gibi. Burada he (ه) zamirini çeken mukadder med

harfi vav (و) birinci kelimenin sonunda, med sebebi olan hemze ise ikinci kelimenin başında gelmiştir ve böylelikle meddi munfasıl olmuştur.

NOT:

هَؤُلَاءِ Kelimesinde iki farklı tecvid kuralı vardır;

¹⁵ Nisa:143

¹⁶ İsra:32

¹⁷ Bakara:5

¹⁸ Rum:10

a) **هُوَآءِ هَاآءِ** Kelimesinde (هـ) Harfini çeken mukadder (elif) vardır, ikinci kelimedede ise

sebebi medden (ل) hemze olup ayrı ayrı kelimelerde bulunmuşlardır. Fakat yazımda yanyana bulunduğundan dolayı meddi münfasıl olur.

b) **هُوَآءِ آءِ** Kelimesinde ise harfi medden sonra sebebi medden hemze geldiğinden ve aynı kelimedede yan yana bulunduğundan meddi muttasıl olmuştur.

Kıraat imamları munfasıl meddin med ile veya kasr ile veyahut da meddin hangi ölçüsünde okunacağı hususunda ihtilaf etmişlerdir. Bir kısmı kasr ile bir kısmı med ile bir kısmı hem kasr hem med ile bir kısmı da meddin muhtelif mertebeleriyle okumuşlardır. Bu demek değildir ki herkes istediği gibi uzatacak veya kasırla okuyacak. Doğrusu hangi imamın kıraati üzerine okunuyorsa, o imama uyarak okuyacaktır.

Not:

Kur'an-ı Kerimde yazılışları meddi muttasıl gibi olupta aslında meddi munfasıl olan kelimeler vardır.

Mesela: Al-i İmran 66, Nisa 109, Muhammed 38, Yusuf 90, İsra 48 ve 49, Enbi'a 62, Mü'minun 82, Neml 40-67 ve Zuhruf 58 gibi (Bakınız: Alıştırmalar)

Meddi Munfasılın Hükümü: Caizdir.

Çünkü meddi munfasıla imam Verş ve İmam Hamze Hazretleri asli med üzerine 4 elif ilavesiyle 5 elif miktarı çektiklerinden dolayı hükümü caizdir. Bizim imamımız, İmam Asım Hazretlerine göre meddi munfasıl 4 elif miktarı çekilir.

Meddi Munfasılı Okuma Mertebeleri:

Tertilde 4 elif miktarı

Tedvirde 3 elif miktarı

Hadr okuyuşta 1-2 elif miktarı çekilir.

ALİŞTIRMALAR

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا.¹⁹

مُذَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَىٰ هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَىٰ هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا.²⁰ هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ²¹ هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكَيْلًا²²

هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَدْعُونَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ²³ قَالُوا ءَأِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ²⁴ قَالُوا ءَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَيْتِنَا يَا إِبْرَاهِيمَ²⁵ ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِأَنْهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا ءإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا²⁶

قَالُوا ءإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ.²⁷ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ءأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ.²⁸ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا ءإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَنِنَّا لَمُخْرَجُونَ.²⁹

¹⁹ İsra:23

²⁰ Nisa:103

²¹ Ali İmran:66

²² Nisa:109

²³ Muhammed:38

²⁴ Yusuf:90

²⁵ Enbiya:62

²⁶ İsra:98

²⁷ Mü'minun:82

²⁸ Neml:40

²⁹ Neml:67

وَقَالُوا ۖ إِلٰهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ ۗ ۚ فَيَا ۙ آلَ ۙ رَبِّكُمْ ۙ تُكذِّبَانِ ۚ ۛ

c) Meddi Lazım (الْمَدُّ الْأَزْمُ)

“Lazım” kelimesi gerekli lüzumlu manalarına gelir.

Meddi Lazım; Med harflerinden (ا ، و ، ی) sonra gelen med sebebi, sükûn-ı lazım olursa medd-i lazım olur. Yani med harflerinden (ا ، و ، ی) birisi ile med sebeplerinden olan lazımı sükûn yan yana bulunursa Medd-i Lazım olur.

Sukun –ı lazım: Hem vakıf (durma) hem de vasıl(geçme) halinde sabit kalan sukunun adıdır.

الْأَنَّ - الْحَاقَّةُ - الْآنَ - أَلَمْ

A) Kelimede Meddi Lazım

1. Meddi Lazım Kelime-i Musakkale (الْكَلِمَةُ الْمُثَقَّلَةُ)

Kelime-i müsakkale: Dile ağır gelen idğamlı yani şeddeli kelime demektir.

الْحَاقَّةُ kelimesinde ha(ح) harfini çeken elif(ا) ile med sebebi olan birinci kaf(ق) harfinin

lazımı sükûn oluşu ve yan yana bulunma sebebi ile Medd-i Lazım olmuştur.

(الْحَاقَّةُ) kelimesini الْحَاقَّةُ şeklinde açarsak burada şeddeli okuyuşta birinci (ق)kaf

harfinin sakin, ikinci kaf(ق)harfinin harekeli olduğu görülür. Bu tür kelimelerde sükûnu lazımın bulunduğu harf şeddelidir.

مُذَهَّبَاتَانِ ۚ ۛ لِيَحْجُوَكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ ۚ ۛ

2. Meddi Lazım Kelime-i Muhaffefe (الْكَلِمَةُ الْمُحَفَّفَةُ)

³⁰ Zuhruf:58

³¹ Rahman:13

³² Rahman:64

³³ Bakara:76

Kelime-i Muhaffefe; harfi medden sonra sebebi medden sükunu lazım sadece cezm ise kelime muhaffefe olur.

İkinci örneğimizde **الآن** kelimesinde hemzeyi çeken mukadder med harfi elif (ا) ile onu

takip eden lam (ل) harfi lazımi bir sükûn olarak gelmiş ve aynı kelimedede yan yana bulunmuş meddi gerekli olmuştur.

الآن وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ. ^{۳۴} **الآن** وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ. ^{۳۵}

B) Harfte Meddi Lazım

1. Meddi Lazım Harf-i Musakkale (الْحُرُوفُ الْمُثَقَّلَةُ)

Harfi medden sonra sebebi medden sükunu lazım idğam (şedde) ise harfi müsakkale olur. Harf-i Müsakkal, kendinde şedde bulunan harf demektir. Burada kastedilen harf-i musakkaller genelde Kuran-ı Kerimde bulunan huruf-u mukataalardaki harflerdir.

الم kelimesi **أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ** göre lam(ل) harfini çeken med harfi elif (ا) ile mimlerin(م) ilki

sebebi medden sükûn lazım şeklinde gelmiş harfi medle sebebi med aynı harfte olduğundan meddi lazım kelime-i müsakkale olmuştur.

2-Maddi Lazım Harfi Muhaffefe: (الْحُرُوفُ الْمُخَفَّفَةُ)

Muhaffef harf demek dile hafif gelen cezimli harf demektir. Harfi medden sonra sebebi medden lazım sükun cezim ise harfi muhaffef olur. Bu medde sadece mukattaa harflerinde bulunur.

أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ örneğinde mim den sonra harfi medden ye vardır. Sonra mim cezimli

geldiğinden harfi muhaffef olmuştur.

En kuvvetli med olan medd-i lazımı bütün kıraat imamları, aslı med üzerinde üç elif ziyade ile dört elif miktarı okumuşlardır.

İhtar:

Kıraat imamları meddi lazımı kasr ile okumayı caiz görmemişlerdir. Bu yüzden medd-i lazımın kasr ile okunması hatalı bir okuyuştur ve lahn-ı celi(açık hata)dır

(Mukatta harfleri ile ilgili risaleden bilgi eklenilecektir.)

³⁴ Yunus:51

³⁵ Yunus:91

Kur'an Tecvidi

NOT:

Meddi Lazım'ın harf-i musakkale ve harfi-i muhaffefe kısmı Kuran-ı Kerim'de sadece mukattaa harflerinde bulunur.

Meddi Lazımın Hükümü: Vaciptir

Meddi Lazımın Uzatma Mertebeleri :

Tertilde 4 elif miktarı

Tedvirde 4elif miktarı

Hadr okuyuşta 2,5-3 elif miktarı çekilir.

ALİŞTIRMALAR

Mukattaa Harflerinin Açılımı	Ayetler	Sure
المّ . أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ	الْمّ . ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ	Bakara:1-2
المصّ . أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ صَادٌ	الْمصّ . كِتَابٌ أَنْزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ لِتُنذِرَ بِهِ وَذِكْرَى لِّلْمُؤْمِنِينَ	A'raf:1-2
الرّ . أَلِفٌ لَامٌ رَاءٌ	الرّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ	Yunus:1
الرّمّ . أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ رَاءٌ	الرّمّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ	Ra'd:1
كهيعصّ . كَافٌ هَاءٌ يَاعِينُ صَادٌ	كهيعصّ . ذِكْرٌ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا	Meryem:1-2
طه . طَاهَا	طه . مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى	Taha:1-2
طسمّ . طَائِسِينَ مِيمٌ	طسمّ . تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ	Şuara:1-2
طسّ . طَائِسِينَ	طسّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ	Neml:1-2

Kur'an Tecvidi

يُسُّ . يَا سَيْنُ	يُسُّ . وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ	Yasin:1-2
صَّ . صَادَّ	صَّ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ	Sad:1
حُمَّ . حَامِيمٌ	حُمَّ . تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ	Mü'min:1-2
حَمَّ . عَسَقٌ . حَامِيمٌ . عَيْنُ سَيْنُ قَاف	حَمَّ . عَسَقٌ . كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ	Şura:1-2
قَ . قَاف	قَ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ	Kaf:1
نَ . نُونٌ	نَ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ	Kalem:1

d) Meddi Arız (الْمَدُّ الْعَارِضُ)

Bir kelime med harflerinden sonra med sebeplerinden arızı sükun bulunursa meddi arız olur.

uzatma kelimenin sonunda, yalnız durulduğunda meydana gelir. Örneğimizde

kelimenin aslı **يَعْلَمُونَ** dir. Durduğumuz vakit **يَعْلَمُونَ** olmuş (ن) nu'nun harekesi sükun

olmuş kendisinden önceki mim'i (م) uzatan vav (و) harfi med olarak bulunduğu zaman meddi arız olmuştur. Bu med durulduğu zaman meydana gelir. Bu sebepten meddi arıza “**vakf-ı meddi**” de denir.

Meddi arız son harfin harekesine göre üç mertebesi vardır.

1-Son harfin harekesi fetha (üstün) ise üç türlü okuyuş (vecih) caizdir.

a)Tul (طُول) : Dört elif miktarı uzatmak

b)Tavassut (تَوَسُّطُ) : İki-üç elif miktarı uzatmak

c)Kasr (قَصْرٌ) : Bir elif miktarı uzatmak

Kur'an Tecvidi

2-Son harfin harekesi kesre (esre) ise dört türlü (vech) okuyuş caizdir.

- a)Tul:4 elif miktarı
- b)Tavassut: 3–2 elif miktarı
- c)Kasr:1 elif miktarı
- d)Kasr ile revm:1 elif miktarı

3-Son harfin harekesi ötre (zamme) ise 7 türlü (vecih) okuyuş caizdir.

- a)Tul : 4 elif miktarı
- b)Tavassut : 2–3 elif miktarı
- c)Kasr : 1 elif miktarı
- d) Tul ile işmam: 4 elif miktarı
- e)Tavassut ile işmam: 3-2 elif miktarı
- f)Kasr ile işmam: 1 elif miktarı
- e)Kasr ile revm: 1 elif miktarı

NOT:

Meddi arız son harfin harekesine göre üç vecih, dört vecih veya yedi vecihle okunabilir demek üç elif çekilecek veya dört elif çekilecek yada yedi elif çekilecek demek değildir. Bilakis damme, fetha ve kesre'nin hükümlerinden biri tercih edilerek okunabilir demektir.

Revm:

الرَّوْمُ: عِبَارَةٌ عَنِ النُّطْقِ بِالْحَرَكَةِ بِصَوْتِ خَفِيٍّ

Revm: Harekeyi hafif bir sesle okumaktır

Revm sonu esreli (kesre) ve ötreli (zamme) kelimelerde olur. Fethada harekenin zayıflığı nedeniyle revm yapılmaz.

İHTAR:

Revm; harekeyi 3'te birlik bir kuvvetle okumak olduğundan sebebi med sükunu arız ortadan kalkar. Dolayısıyla geriye sadece harfi med kaldığından meddi tabii olur.

İşmam:

الْإِشْمَامُ: انْضِمَامُ الشَّقَتَيْنِ بَعْدَ السُّكُونِ إِشَارَةٌ إِلَى الضَّمِّ

İşmam: Sükûndan sonra ötreli(zamme) harekeye işaretle dudakları ileriye doğru toplamaktır.

DİKKAT !

Yusuf suresinin 11. Ayeti Kerime'sindeki لَا تَأْمَنَّا ^{اشمَام} lafzında bulunan işmam iki şekilde okunabilir.

1-Birinci nun'un harekesini 3'te ikilik bir kuvvetle okumakla. لَا تَأْمَنَّا Gibi.

2-Nun'u idğam (şedde) ile okurken birinci nun'un harekesinin ötre olduğuna işaret etmek üzere (idğam başlayınca sesin akışını bozmadan) dudakları öne doğru uzatıp geri çekmek suretiyle yapılır.

İHTAR:

İşmam sadece damme harekede yapılır tul, tavassut ve kasr vecihlerinden herhangi birisiyle okunabilir.

Revm ile İşmam'ın Faydaları

- Revm ve İşmam kelimesinin asli harekesinin gerektiğinden ve gerek gören tarafından anlaşılmasına yarar.
- Revm ve işmam her ikisinde kıraatı dinleyen kimselerin huzurunda yapılır.
- Revm ve işmam tek başına okuyan kimsenin uygulamasına gerek yoktur.
- Revm ses ile işmam dudak işareti ile yapılır.
- Revm ve işmam durulan harfin harekesinin ne olduğunu belirtmek için yapılır.

Meddi Arızın Hükümü: Caizdir

Meddi Arızı Okuma Mertebeleri

Tertilde 4 elif miktarı

Tedvirde 1-3 elif miktarı

Hadr okuyuşta 1 elif miktarı çekilir.

ALİŞTIRMALAR

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ^{٣٦} مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ^{٣٧} إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ

نَسْتَعِينُ^{٣٨} فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ^{٣٩} لِّئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ

الِيم^{٤٠}

e) Meddi Lin (اَلْمَدُّ اللَّيْنُ)

Lin (اَللَّيْنُ) sözlükte yumuşak olmak demektir.

³⁶ Yusuf:11

³⁷ Fatiha:4

³⁸ Fatiha:5

³⁹ Yasin:11

⁴⁰ Yasin:18

Kur'an Tecvidi

Tecvidde; Lin harfleri vav (و) ve ya (ي) sakin olup makabli (kendisinden önceki harfin harakesi) fetha olmak şartıyla lin harflerinden sonra sükûnu arız veya sükûnu lazım'dan biri gelirse medd-i lin olur.

يَوْمٌ - سَيْرٌ - خَوْفٌ - خَيْرٌ

Misallerinde (و) vav ve (ي) ya harflerinin sükûnlarını okurken bu harflerin mahreçlerinden gelen sesi kesmeden uzatarak okumaya medd-i lin denir.

Meddi Lin hükmü:

Meddi linin okunma şekli, lin harfinden sonra gelen ve sebebi med olan sükûnun cinsine bağlıdır. Hüküm de ona göredir.

- Eğer lin harfinden sonraki sükûn arızı ise aynen meddi arız gibi okunur. Hükümü **Caizdir**.
- Harf-i Linden sonra sükûnu lazım gelirse Tul (3 elif) ve tavassut (2 elif) vecihlerinden biriyle okunması: **Caizdir**.

Meddi linin okunuşu esnasında uzatma lin harfi üzerinde yapılmaktadır. Diğer medlerde ise uzatma işlemi med harfinde değil kendisinden önceki harfte meydana gelir.

Arız ve lin harflerinde gördüğümüz şekiller(vecihler) özellikle revm ve İşmam vecihleri okunuşu kurr'a (okuyucuya) mahsus bir durumdur.

Meddi Lin'i Uzatma Mertebeleri :

Tertilde :

- Sukunu lazım olması halinde 2-3elif;
- Sükunu arız olması halinde 1-4 elif miktarı

Tedvirde :

- Sukunu lazım olması halinde 3 elif ;
- Sükunu arız olması halinde 1-3 elif miktarı

Hadr okuyuşta:

- Sukunu lazım olması halinde 2-3 elif;
- Sükunu arız olması 1elif miktarı

ALIŞTIRMALAR

عَسَقٌ عَيْنٌ سَيْنٌ قَافٌ. ٤١ كَهَيْعَصٌ. كَافٌ هَا يَا عَيْنُ صَادٌ. ٤٢ لِإِيلَافٍ قُرَيْشٍ. ٤٣ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ. فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ. الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ. ٤٣

8) İDĞAM VE İDĞAM ÇEŞİTLERİ

الْإِدْغَامُ: إِدْخَالُ أَحَدِ الْحَرْفَيْنِ الْمُتَمَاتِلَيْنِ أَوْ الْمُتَجَانِسَيْنِ أَوْ الْمُتَقَلِّبَيْنِ فِي الْآخِرِ

İdğam: Birbirine mütemasil (birbirinin aynı) veya mütecanis (mahreçleri bir, sıfatları başka) veya mütekarib (mahrecinde veya sıfatlarında birbirine yakınlığı olan) iki harften birincisini ikincisine katmaya denir.

A) Yapılışları bakımından idğam iki kısma ayrılır

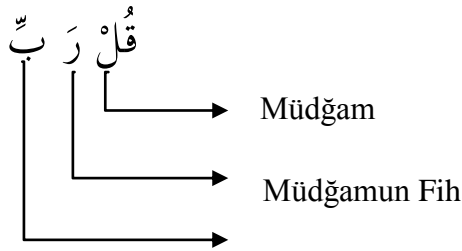
a) **Tam İdğam:** Müdğam, Müdğamun Fih'te tamamen kayboluyorsa yani birinci harf ikinci harfte tamamen kaybolup telaffuz bakımından hiçbir eser kalmazsa tam idğam olur.

إِذْظَلَمُوا = إِظْلَمُوا	قُلْ رَبِّ = قُرْبٌ
قَلْتَبَيْنَ = قَتَبَيْنَ	يَلْهَتْ ذَالِكَ = يَلْهَذَاكَ

b) **Nakıs İdğam:** Müdğam, Müdğamün Fih'te kayboluyor fakat herhangi bir sıfatıyla kendini hissettiriyorsa yani birinci harf, ikinci harfte herhangi bir sebepten dolayı tamamen kaybolmuyorsa nakıs idğam olur.

أَحْطُتُ - مَنْ يَعْْمَلُ لِكُنْ بَسَطَتْ

DİKKAT!

⁴¹Şura: 1

⁴²Meryem: 1

⁴³Kureys: 1-4

Müdğam ve Müdğamun Fih

1-**Müdğam:** İdğam edilecek olan yani kendisinden sonraki harfe katılacak olan birinci sakin harfe denir. Müdğam harf-i med olmamalıdır.

2-**Müdğamun Fih:** İdğamın kendisinden icra edildiği yani sakin olan birinci harfin kendisine katıldığı ikinci harftir.

İdğamın Yapılışı:

İdğam ve şeddeli durumlarda dudaklar daima müdğamün fih'in (yani ikinci harfin) harekesine tabidir. Buna göre;

a) Fethadan dammeye geçişte üstün hareke okunur okunmaz, dudaklar yay gibi yumulup öne uzanır. İdğam, (şedde) dudakların bu halinde icra edilir.

وَدُّوا وَمَنْ يُؤْمِنُ

b) Kesre harekeden zammeye geçişte kesre hareke verilir verilmez, dudaklar süratle öne doğru yumuk olarak uzatılır ve idğam, dudaklar bu halde iken yapılır.

إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّؤَصَّدَةٌ. فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ. ٤٤

c) Zamme'den fethaya geçişte; zamme hareke okunur okunmaz, dudaklar yay çabukluğu ile normal hale gelir ve idğam bu şekilde icra edilir

ثُمَّ لَتَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ. ٤٥

d) Zamme'den kesre'ye geçişte; zamme hareke verilir verilmez dudaklar hızla normal hale gelir ve idğam bu durumda icra edilir.

وَيَلِكُ لِكُلِّ هُمْزَةٍ لَمْزَةٌ. ٤٦ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ. ٤٧

B) İdğamın Çeşitleri

a) İdğam Maal Gunne:

Tenvin veya Nunun sakinden sonra (يمنو) kelimesini ihtiva eden و ن م ي harflerinden

biri bulunursa gunneli idğam olur.

1) Tenvin veya nunun sakinden sonra (م) ve (ن) harflerinin biri gelirse Tam İdğam, meydana gelir.

⁴⁴ Hümeze:8-9

⁴⁵ Tekasür:8

⁴⁶ Hümeze:1

⁴⁷ Tebbet:5

Kur'an Tecvidi

مِنْ مَاءٍ ← مِمَّاءٍ - مِنْ نُورٍ ← مِنْوَرٍ مِنْ نَحِيلٍ ← مِنْحِيلٍ

Burada birinci (tenvin veya nunu sakın) harf ikincide tamamen kaybolmuş ve şeddeli bir okuyuş meydana gelmiştir.

2) Tenvin veya nun-u sakinden sonra (ى) ve (و) harflerinden biri ayrı ayrı kelimelerde gelirse gunneli nakıs İdgam olur.

مِنْ وَالٍ - مِنْ يَقُولُ - أَنْ يَكُونُ

İHTAR:

Kur'n-ı Kerim' istisna olarak gelen dört kelime vardır ki Tenvin veya nun'u sakinden sonra (و) ve (ى) harfleri aynı kelimedede geldiği halde kaide gereği idgam yapmak gerektiği halde izhar ile okunurlar. Buna "İzhar-ı Kelime-i Vahide" denir

بُنْيَانٌ - قِنْوَانٌ - صِنْوَانٌ - اللُّنْيَا

Kelimelerinde gunne yapılmaz izhar ile okunur. Çünkü İdgam sebebi ile başka kelimelere benzemeleri önlenmiştir. Bu sebeple Kıraat imamları bu kelimeleri izhar ile okumuşlardır.

Hükmü: İdağam maa'lğunne'nin hükmü: Vacibtir.

Tutma süresi: İdgam Maal Gunnenin tutma süresi 1,5 eif miktarıdır.

b-İdgam Bilagunne:

Sakin nun ve tenvinden sonra (ر) (ل) harflerinden biri gelirse gunnesiz İdgam (bilagunne) olur. Tam İdgam yapılır. İdgam-ı bilağunnenin harfleri () şeklinde kodlanmıştır.

مِنْ رَبِّهِمْ ← مِرَبِّهِمْ

مِنْ لَدُنْهُ ← مِلْدُنْهُ

Örneklerinde olduğu gibi.

Kıraat imamları idgamı bilagunne harfleri olan (لر)nin tenvin veya nunu sakinden sonra bu harflere İdgam ederek okumakta ittifak etmişlerdir. Bu nedenle hükmü vaciptir.

Tutma süresi: İdgam Bila Gunne tutulmaz ve özel bir tutma süresi yoktur.

ALİŞTIRMALAR

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ^{٤٨} وَالشَّمْسُ تَجْرِي

لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ^{٤٩} أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ^{٥٠} أَوْ

كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ^{٥١}

c) İdgamı Misleyn:

Mahreçleri ve sıfatları aynı olan iki harften, birincisi sakin ikincisi harekeli olması sebebi ile yana gelmeleri halinde sakin olan birinci harfi, harekeli ikinci harfe idgam edilmesine denilir.

İki kısımda incelenir.

1) **İdgamı misleyn mealgunne** İdgamı misleyn mealgunne mim ve nun harflerinde yapılan idgamdır. Sakin (ن) nun dan sonra harekeli nun (ن) ve sakin mim (م) den sonra harekeli mim (م) geldiğinde kendi aralarında idgam olurlar.

إِنَّا ، وَمَنْ نَعْمَرُهُ ، وَهُمْ مِنْ ، فَأَمَّا ، مِمَّا ، عَلَيْهِمْ مُؤَصَّدَةٌ

Tutma süresi: İdgam Misleyn mealgunne tam idgamdır tutma süresi 1,5 elif miktarıdır.

2) **İdgamı Misleyn Bilagunne:** nun(ن) ve mim(م) harflerinin dışındaki harflerin birincisi sakin ikincileri harekeli ise bu idgama, misleyn bilagunne (gunnesiz) idgam denilir.

فَقَدْ دَخَلُوا - رَبِّ - إِلَّا ، الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ^{٥٢} تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ^{٥٣}

Tutma süresi: İdgam Misleyn bila gunnenin özel bir tutma süresi yoktur. Şeddenin hakkı verilir ve geçilir.

ALİŞTIRMALAR

لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا^{٥٤} إِنَّا

أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا^{٥٥} إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤَصَّدَةٌ^{٥٦} وَمَنْ نَعْمَرُهُ نُنَكِّسُهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا

يَعْقِلُونَ^{٥٧}

⁴⁸ Yasin:34

⁴⁹ Yasin:38

⁵⁰ Bakara:5

⁵¹ Bakara:19

⁵² Hümeze:3

⁵³ Tebbet:1

d-İdgamı Mütecaniseyn

Mahreçleri bir sıfatları farklı iki harften yani mütecanis iki harften birincisi sakin ikincisi harekeli olarak yan yana buldukları zaman sakin olan birinci harfin ikincisine idgam edilmesine denir.

Asım kıraatı Hafız rivayetinde mütecaniseyn harfler üç mahreçtedir. Sekiz harften oluşur.

1- ب ve م harfleri arasında ب harfinin م harfinden önce gelmesiyle meydana gelen idgamdır. Kur'an-ı Kerimde tek bir örneği vardır. O da Hud suresi 42. ayetidir.

يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا ← يَلْبُنِّي ارْكَبْ مَعَنَا . okunur.

Eğer (م) sakin olarak (ب)'den önce gelirse İhfa-i Şefevi olur. أَمْ بِهِ

2- ط - د - ت harfleri arasında bulunan idgamlar iki şekilde gerçekleşir.

a) (د) ve (ت) harflerinin birbirine idgamı iledir.

أَنْقَلَتْ دَعْوَالِلَهُ ← أَنْقَلَدَدَعْوَالِلَهُ مَا عَبَدْتُمْ ۗ ← مَا عَبَّتُمْ ۗ
أَرَدْتُمْ ← أَرْتُمْ

Şeklinde okunur.

3- ظ - ذ - ث harfleri arasında da iki hal vardır.

a) ث ve ذ harflerinin idgamı يَلْهَيْتُ ذَلِكْ ← يَلْهَيْدُ ذَلِكْ şeklinde okunur. Kur'an-ı

Kerimde tek bir yerde örneği vardır. (A'raf 176)

b) ذ ve ظ harfleri arasında idgamın اِظْلَمُوا ← اِظْلَمُوا şeklinde okunur.

Tutma süresi: İdgam Mütecaniseyn tam idgamdır. Tutma süresi 1,5 elif miktarıdır

ALİŞTIRMALAR

⁵⁴ Fetih:2

⁵⁵ Fetih:8

⁵⁶ Hümeze:8

⁵⁷ Yasin:68

إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ

يَتَفَكَّرُونَ.⁵⁸ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْرِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا

وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ.⁵⁹ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ.⁶⁰ وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ وَمَا

يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ.⁶¹

e)-İdamı Mütekaribeyn:

Mahreçleri veya sıfatları veyahut hem mahreç hem de sıfatları arasında birbiri ile yakınlığı bulunan iki harfin idgamına denilir. Mütekarib iki harften birincisi sakın kincisi harekeli olduğunda sakın harf harekeli harfte idgam edilir.

Asım kıraatında genel olarak iki harf gurubunda toplanır.

a) (ل) ve (ر) arasında; lam(ل), önce bulunmak kaydıyla ra(ر) ya idgam edilerek okunur.

بَرِّ رَفَعَهُ ← بَلْ رَفَعَهُ قُلْ رَبِّ ← قُرْرَبِّ

Şeklinde okunur Ra(ر) harfi önce gelirse idgam yapılmaz رَبِّ اغْفِرْ لِي

b) (ق) ve (ك) arasında; kaf(ق) sakın kef (ك) harekeli olarak gelirse kaf (ق) kefe idgam edilerek okunur. Kuranı Kerim'de bir yerde mevcuttur.

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ ← أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Şeklinde okunur.

Bu örneğin nakıs idgam olarak okunması evla olanıdır. Ancak tam idgam ile de okumak caizdir.

Tutma süresi: İdgam Mütekaribeyn nakıs idgam olduğundan özel bir tutma süresi yoktur

ALİŞTIRMALAR

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ.⁶² بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا.⁶³ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ

تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ.⁶⁴

⁵⁸ A'raf:176

⁵⁹ Hud:42

⁶⁰ Kafirun:4

⁶¹ Ali İmran:60

⁶² Mürselat:20

⁶³ Nisa:158

⁶⁴ Bakara:256

f)-İdamı Şemsiye

İdgamı şemsiye veya izharı kameriyenin başında bulunan elif-lam (ل ا) takısı arapçada sadece isimlerin başında bulunan ve onları belirli yapan bir ektir.

İdgamı Şemsiyye: Lam-1 tarif (ل ا) den sonra şemsi harflerinden biri bulunursa idgam-1 şemsiyye olur. Lam-1 tarif kendisinden sonra gelen şemsi harfte idgam edilir. şeddeliymiş gibi okunur. Şemsi harfler şu beyitteki 14 harften oluşur.

تُبُّ - تُمُّ - دَعُ - ذَنْبًا - رَمِي - زِدْ - سُمْعَةَ - شِمُّ - صَدْرَ - ضَيْفٍ - طَابَ - ظَنُّ - لَهُ - نَعَمَ

Bu beyitin kelimelerinin başındaki ilk harfleri olan

ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن dur.

İdgam-1 şemsiyye kendi içinde iki kısımda incelenir.

a) **İdgamı Şemsiyye Mealgunne;** lam-1 tarif (ل ا) den sonra nun(ن) harfi gelirse idgamı şemsiyye mealgunne olur.

وَالنَّجْمِ ، النَّاسُ

Tutma süresi: İdgamı şemsiyye mealgunnenin tutma süresi 1,5 eliftir

b) **İdgamı Şemsiyye Bilagunne;** lam-1 tarif (ل ا) den sonra nun(ن) harfi dışındaki şemsi harflerden biri gelirse İdgamı şemsiyye bilagunne olur.

الدِّينِ الضُّحَى وَالشَّمْسِ الرَّحْمَنِ السَّلَامُ

Tutma süresi: İdgamı şemsiyye bilagunnenin özel bir tutma süresi yoktur.

ÖNEMLİ:

Bazı kelimelerde görülen (ل ا) her ne kadar lam-1 tarif gibi gözüküyorsa lam-1 tarif olmayıp kelimenin asli harflerinden olduğundan idgam-1 şemsiyye muamelesi yapılmaz.

السِّنْتِكُمْ وَلَتَقَّتِ السَّاقُ فَلَتَقِيَ الْمَاءُ إِذِ اللَّتَقَيْتُمْ

ALİŞTIRMALAR

وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ^{٦٥} وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَى^{٦٦} . وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّى^{٦٧} . قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ^{٦٧}
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ^{٦٨} . مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ^{٦٨}

9) TENVIN VE SAKİN NUN'UN OKUNUŞ ŞEKİLLERİ

d) İzhar

Lügatte; Açıklamak ortaya çıkarmak manalarına gelir.

الإِظْهَارُ: هُوَ الْإِنْفِصَالُ تَبَاعُثًا لِبَيْنِ الْحَرْفَيْنِ

Tecvide: İzhar iki harfin arasını birbirinden uzaklaştırarak ayırmaktır.

İzhar, Tenvin veya nunu sakinden sonra هَادِيٌّ، غَنِيٌّ، عَدْلٌ، خَالِقٌ، حَيٌّ، اللَّهُ، حَيٌّ، خَالِقٌ، عَدْلٌ، غَنِيٌّ، هَادِيٌّ beytinin baş

harfleri olan boğaz harflerinden (ا ح خ ع غ ه) biri gelirse izhar olur.

مَنْ أَمَّنَ - مِنْ حَكِيمٍ - مِنْ خَيْرٍ - لِنِعْمَتِ - إِلَهٍ غَيْرُهُ - لِنَهَارٍ

Sakin Nun (Nun-i Sakin); harekesi olmayan nun(ن) denir.

Tenvin ise, İsimlerin sonuna gelen zaid olan(fazladan) nun'a denir. İki esre, iki ötre, iki üstün işaretleri ile gösterilir. Kelimenin okunuşunda geçiş halinde gösterilir, durulduğunda düşer kaybolur.

Tenvin veya sakin nun tabii hali ile okunur. Nun(ن) tutulmaz veya uzatılmaz.

İzhar Çeşitleri

1-Dil İzharı: Tenvin veya nun-u sakinden sonra 6 izhar harfinden herhangi birinin gelmesidir.

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ^{٦٩}

2-Dudak İzharı: Mimi sakineden (م)sonra (ب ve م) den başka herhangi bir harfin gelmesidir.

أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَكُمْ دِينِكُمْ

⁶⁵ Kıyame:29

⁶⁶ Leyl:1-2

⁶⁷ Nas:1

⁶⁸ Fatıha:2-3

⁶⁹ Mülk:21

3-İzharı Kameriye: (ال) Takısından sonra kameri harflerden herhangi birinin gelmesiyle meydana gelen izhar.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.^{٧٠}

4-İzhar-1 Kelime-i Vahide: Kural gereği idğamı gerektirmesine rağmen Kur'an-ı Kerim'de sadece 4 kelimenin istisna olduğu ve izhar kabul edilen kelimelerdir. Tenvin veya nun'u sakinden sonra (و) ve (ى) harfleri aynı kelimedede geldiği halde kaide gereği idğam yapmak gerektiği halde izhar ile okunurlar. Buna "İzhar-1 Kelime-i Vahide" denir

بُنْيَانٌ - قِنْوَانٌ - صِنْوَانٌ - اللُّنْيَا

Kelimelerinde gunne yapılmaz izhar ile okunur. Çünkü İdğam sebebi ile başka kelimelere benzemeleri önlenmiştir. Bu sebeple Kıraat imamları bu kelimeleri izhar ile okumuşlardır.

ALİŞTIRMALAR

وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا.^{٧١} وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا.^{٧٢} وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ.^{٧٣} وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا

عَظِيمًا.^{٧٤} وَإِنْ عُدْتُمْ عِدْنَا.^{٧٥}

İzharı Kameriye

Lam-1 tarif(ال) den sonra kameri harflerden biri bulunursa izharı kameriye olur. Elif lam (ال) deki lam sakin olarak kendinden sonrakine katılmadan izhar ile okunur. Bu harfler 14 tanedir.

Kamer-i harfler şu beyitteki harflerdir.

أَبْعُ - حَجَّكَ - وَخَفُ - عَقِيمَهُ

Bu beyitteki 14 harf Lam-1 tariften sonra gelirse İzhar-1 kameriye olur.

الْعَصْرُ - الْفَجْرُ - الْكِتَابُ - لَلْيَوْمِ

NOT:

Aşağıdaki misallerde görülen (ال), lam-1 tarif gibi gözüküyorsa da lam-1 tarif olmayıp kelimenin aslından olup izhar-1 kameri değildir.

⁷⁰ Haşr:1

⁷¹ Fetih:3

⁷² Fetih:4

⁷³ Fetih:17

⁷⁴ Fetih:29

⁷⁵ İsrâ:8

وَلْتَقَّتِ السَّاقُ فَلْتَقِيَ الْمَاءُ إِذِ اللَّتَقَيْتُمْ

ALİŞTIRMALAR

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ . هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ . هُوَ

اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِيُّ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ

الْحَكِيمُ.^{٧٦}

b)-İhfa

الْإخْفَاءُ: حَالِقُ الْبَيْنِ الْأَظْهَارِ وَلَا دَغَامَ عَارِيَّةً عَنِ التَّشْدِيدِ مَعَ بَقَاءِ الْغُنَّةِ.

İhfa: Ğunnenin bakasıyla şeddeden uzak, idğam ile izhar arasında bir okuyuştur.

İhfa lügatte: Örtmek gizlemek manalarındadır. İstilahta ise izhar ile İdğam arasında, şeddeden uzak gunneli bir okuyuştur.

Şu beyitteki 15 harftir.

صِفٌ، دَامِنْنَا، جُودَ، شَخِصٍ، قَدْ، سَمَا، كَرَمًا، ضَعُ ظَالِمًا زِدْمُتْقَى، دُمٌ، طَالِبًا، فْتَرَى.

Kelimelerinin başında bulunan ilk harflerden birisi tenvin veya nunu sakinden sonra gelirse ihfa olur.

إِنْ كُنْتُمْ مَنْ ضَلَّ إِنْ شَاءَ لَنْزَلْ

İhfanın Hükümü: Vaciptir.

İhfa Çeşitleri

1-Harf ihfası

a) Dil ihfası: Tenvin veya nun-u sakinden sonra 15 ihfa harfinin gelmesidir.

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا.^{٧٧}

b) Dudak ihfası: İhfa'yı Şefeviyye mim-i sakinden sonra (ب) harfi gelirse İhfa'yı Şefeviyye(dudak ihfası) olur.

أَمْ بِهِ مَا لَهُمْ بِهِ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

2-Hareke ihfası

⁷⁶ Haşr:22-24

⁷⁷ Bakara:286

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ.^{٧٨}

Not:

Sakin mimin izharı: Sakin mimden sonra, mim(م) ve be(ب) harflerinin dışındaki harflerden biri bulunursa sakin mimin izharı olur. Mimi sakin tutulmadan okunur. Bu izhara sakin mimin izharı da denir.

لَكُمْ دِينُكُمْ هُمْ فِيهَا

Tutma süresi: İhfanın tutma süresi 1 elif miktarıdır.

Hükümü: İhfanın hükümü vaciptir.

ÖNEMLİ:

İhfa yapılırken:

- c) Dilin ucu ve ortası damağa yapışmayacak.
- d) Dil ağız içinde serbest kalacak.
- e) Ses hem ağızdan hem genizden gelecektir.

ALİŞTIRMALAR

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ.^{٧٩} وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا.^{٨٠} قُلْ لَنْ

تَتَّبِعُونَا كَذَلِكَ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ.^{٨١} وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ.^{٨٢}

c-İklab

الإِقْلَابُ: هُوَ قَلْبُ النُّونِ السَّاكِنَةِ أَوْ لِلتَّنْوِينِ مِيمًا خَالِصًا وَ إِخْفَاؤُهَا عِنْدَ الْبَاءِ بِغِنَّةٍ

Sözlükte; Döndürmek çevirmek anlamlarına gelir.

İstılahta ise; Bir harfî diğer bir harfî yerine koymaya denilir. Yani, Tenvin veya nun'u sakineyi tam bir mim'e çevirmek ve onu ba'dan(ب) önce ğunne ile ihfa etmektir.

Tenvin veya sakin nundan sonra (ب) harfî bulursa İklab meydana gelir ve sakin nun veya tenvin (م)'e çevrilerek okunur.

مِنْ بَعْدِ ← مِمْبَعْدٍ إِذْ بَعَثَ ← إِذْمَبَعَثَ صُمُّكُمْ ← صُمَّكُمْ

⁷⁸ Yusuf:11

⁷⁹ Yusuf:11

⁸⁰ Fetih:3

⁸¹ Fetih:15

⁸² Fetih:18

Bütün kıraat imamları (ب) dan önce gelen sakin nun ve tenvinin iklab ile okunmasına ittifak etmişlerdir.Hükmü vaciptir.

İklab'ta ; iklap yapılacak yerlerde dudaklar daima birinci harfin harekesine tabidir. Buna göre:

1-Fethadan fethaya, fethadan kesreye, kesreden fethaya, kesreden kesreye geçişte;
Dudaklar hep normal haldedir.

لَنْبَاهُمْ مِنْ بَعْدِهِ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ

2-Fetha'dan Dammeye geçişte;

İklabın icrası sırasında dudaklar normal haldedir. Zammeye geçişte ise hem öne doğru toplanır.

يَنْبُوعاً

3-Kesre'den Dammeye geçişte;

Dudaklar normal halde iken yapılır.Zammeye geçerken öne doğru yay gibi yumulur.

مِنْ بَطُونٍ

4-Zammeden fethaya geçişte:

Dudaklar öne doğru yumuk iken İklab yapılır, fethaya geçerken, çabucak normal hale getirir.Zammeden kesre'ye geçerken de aynı şey geçerlidir.

سَمِيعٌ بَصِيرٌ وَاللَّهُ رُؤُفٌ بِالْعِبَادِ

5-Zammeden zamme'ye geçişte;

Dudaklar öne doğru yumularak toplanmış vaziyettedir

سُنْبُلَةٍ

Tutma süresi: İklabın tutma süresi 1,5 elif miktarıdır.

Hükmü: Vaciptir.

ALİŞTIRMALAR

كَلَّا لِيُنَبِّذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ. ^{٨٣} وَجَىءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى. ^{٨٤}

إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ. ^{٨٥}

10)-Zamir

Lügatte: Bir şeyi gizlemeye denir.

⁸³ Hümeze:4

⁸⁴ Fecr:23

⁸⁵ Lokman:28

Kur'an Tecvidi

Zamir; Kelimelerin sonunda bulunur, kelimenin aslından değildir. Bu zamirler (۵) müfred, müzekker, gaib zamirleridir. Buna “**ha-i kinaye**” de denir.

Üzerinde durulduğunda uzatılmadan okunurlar. Geçildiğinde bazen uzatılarak bazen de uzatılmadan okunur. Bu kendisinden önceki harfin veya sonraki harfin harekesi tayin eder.

Zamirin okunuşu İle İlgili Bazı Kaideler:

1-Zamir vakıf halinde çekilmeden okunur.

، مِنْهُ ، رَبَّهُ ، بِهِ ، لَهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ. ^{۸۶} (عَنْهُ)

2-Zamirin makabli hareketli ise uzatılarak okunur. Eğer zamirin harekesi ötre (—) ise zamirin sonuna bir vav (۹) takdir edilerek okunur. Eğer zamirin harekesi esre ise sakin () takdir edilerek okunur. Yani bir elif miktarı uzatılır.

لِقَوْمِهِ = لِقَوْمِهِ ، لَهُ = لَهُ ، بِهِ = بِهِ

3-Şayet zamirden sonra sebab-i medden hemze gelirse medd-i munfasıl olur ve dört elif miktarı çekilir.

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ. ^{۸۷}

4-Zamirin makabli sakin ise zamir çekilmez.

فِيهِ ، يَفْلَمُهُ ، فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ. ^{۸۸}

5-Zamirin Maba'di sakin ise yani kendisinden sonra sakin harf gelirse, o zamir de çekilmez.

لَهُ الْمَلِكُ

6-Zamirin makabli sakin ise zamir çekilmez.

اتَاهَا اللَّهُ - وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

7- Zamire benzeyip de zamir olmayan kelimenin aslından olan ha'lar da çekilmez.

(مَلَنَفَقَهُ) قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا. ^{۸۹}

^{۸۶} Beyyine:8

^{۸۷} Bakara:255

^{۸۸} Yasin:11

فَوَاكِهُ . فَانْشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ.^{٩٠}

لَمْ يَنْتَه كَلًّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَه لَنْسَفَعَا بِالنَّاصِيَةِ.^{٩١}

Not:

Furkan Suresinin 69. Ayetindeki zamirin makabli sakin olmasına rağmen istisna olarak çekilir.

يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا^{٩٢}

ALİŞTIRMALAR

لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا.^{٩٣} رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ.^{٩٤}

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي

يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ

كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ.^{٩٥}

11)- RA'nın HÜKMÜ

Okunuşu itibarı ile RA (ر) harfi özel bir durum arz eder. Bu özel durum diğer harfler ya kalın ya ince okunmalarına rağmen, ra (ر) bulunduğu yere göre ince ya da kalın veya hem ince hem kalın okunabilmektedir.

Asım kıratı Hafs rivayetinde ra (ر) harfi, beş yerde kalın dört yerde ince üç yerde de hem ince hem kalın okunur.

1- Ra (ر) nın Kalın (tefhim) okunduğu yerler.

a) Ra (ر) nın harekesi üstün (fetha) veya ötre (damme) ise kalın okunur.

فَرَأَيْنَا - عُرْبًا - رَبَّ - رُسُلًا

⁸⁹ Hud:91

⁹⁰ Mü'minun 19, Saffat 42, Mürselat 42

⁹¹ Ahzab 60, Alak 15

⁹² Fetih:9

⁹³ Beyyine:8

⁹⁴ Bakara:255

Kur'an Tecvidi

b) Ra (ر) harfi sakin kendinden önceki harfin harekesi üstün (fetha) veya ötre (dammeli) ise kalın okunur.

الْأَرْضُ - بِالْعُرْفِ - فَارْغَبْ - أَرْكُضْ

c) Ra (ر) harfi sakin kendinden önceki harfte de sakin olup, ondan önceki harfin harekesi üstün veya ötre ise kalın okunur

حُسْرٌ - الْقَدْرُ - وَالْعَصْرُ

d) Ra(ر) harfi sakin kendinden önce arızı bir kesre bulunursa kalın okunur

إِنْ لِمَبْتَأِكُمْ - أَمْ ارْتَابُوا - أَرْجِعِي

e) Ra (ر) harfi sakin olup kendisinden önceki harfin harekesi kesre (esre) , kendisinden sonra da istila harflerinden biri üstün olarak gelirse kalın okunur.

مِرْصَادٌ - فِرْقَةٌ - قِرْطَاسٍ

2) Ra (ر) nın ince okunduğu yerler.

a) Ra (ر) harfinin harekesi esre ise ince okunur.

يُرِيدُ - رِجَالًا

b) Ra (ر) harfi sakin kendinden önceki harfin harekesi esre olursa ince okunur.

فَاصِبٍ - فَكْبَرٌ - وَأَنْزِرْ

c) Ra (ر) harfi sakin ve ondan önceki harfte sakin, ondan önceki harfin harekesi esre ise ince okunur.

الدِّكْرُ - حَجْرٌ

d) Ra (ر) harfi sakin, kendisinden önce lin harfi olan ya (ي) bulunursa ince okunur.

الطَّيْرُ - سَيْرٌ - خَيْرٌ

3) Ra (ر) nın hem ince hem de kalın olduğu yerler.

a) Esre hareketli bir harften sonra gelen Ra (ر) sakin olarak gelir , Ra (ر) dan sonra da esre hareketli istila harfi gelirse kalın veya ince okunur.

فِرْقَةٌ ، إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ، قِرْطَاسٍ

b) Ra (ر) sakin olarak gelir Ra (ر) dan önce de (ص) ve (ط) harflerinden biri de sakin olarak gelir ,ondan önce de esreli bir harf gelirse hem ince hem de kalın okunur.

مِنْ مِصْرٍ ، عَيْنِ الْقَطْرِ

c) Kelimenin aslına göre Ra (ر) esreli olduğu için ince ancak vakf yapıldığında (durulduğunda) kalınlık arz eden Ra(ر) lar hem kalın hem de ince okunabilir.

إِذَا يَسْرُ أَنْ أَسْرُ

4-Şeddeli (ر) Ra'larla İlgili Bazı Kaideler:

a) Ra (ر) şeddeli ise İkinci (ر) meftuh veya madmum ise birinci (ر) da kalın okunur.

يَفْرُ ← يَفْرُرُ ← يُسْرُونَ ← يُسْرُونَ

b) Ra (ر) şeddeli olup İkinci (ر) meksur ise, birinci (ر) da ince okunur.

ذُرِّيَّةٌ شَرٌّ بِالْبِرِّ

ALİŞTIRMALAR

وَالْفَجْرِ . وَلَيَالٍ عَشْرٍ . وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ . وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ . هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَجْرِ . أَلَمْ تَرَ
كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ . إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ . الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ . وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا
الصَّخْرَ بِالْوَادِ . وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ . الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ . فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ . فَصَبَّ
عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ . إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ .⁹⁵

12)- LAFZATULLAH اللهُ

Lafzatullah اللهُ (Allah) lafzının lamı (ل) iki halden biri üzere okunur.

1) Kalın okunduğu yerler.

Allah(الله) lafzından önceki harfin harekesi üstün veya ötresi Lam (ل) kalın okunur

رَسُولُ اللَّهِ — يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا.⁹⁶ - حَتَّمَ اللَّهُ - اللَّهُ

2) İnce okunduğu yerler.

⁹⁵ Fecr:1-14

⁹⁶ Ahzap:41

Kur'an Tecvidi

Allah (الله) lafzından önceki harfin harekesi esre ise Lam (ل) ince okunur.

الله - بِسْمِ اللهِ - مِنْ دُونِ اللهِ

ALİŞTIRMALAR

وَمَا كَانَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا الْمُؤْمِنَاتِ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ
 يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ
 ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٢٧﴾ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ
 عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا
 اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا
 قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ
 أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا ﴿٢٨﴾ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٢٩﴾ مَا
 كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ
 فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ﴿٣٠﴾ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا
 ﴿٣١﴾ الَّذِينَ يَبْلِغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا
 يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ ﴿٣٢﴾ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٣﴾ مَا كَانَ
 مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ﴿٣٤﴾ وَكَانَ
 اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ
 ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٣٦﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٣٧﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ
 وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٣٨﴾

تَحِيَّتُهُمْ

13)- KALKALE

الْقَلْقَلَةُ: تَقْلُقُ الْمَخْرَجَ حَتَّى يُسْمَعَ لَهَا قُوَّةٌ قَوِيَّةٌ

Kalkale: Kuvvetli bir ses işitilinceye kadar mahrecin kımıldatılmasıdır.

Lügatte: Kımıldatmak, sarsmak veya sallamak manalarına gelir.

Istilahta: kuvvetli bir ses işitilinceye kadar mahrecin kımıldatılmasına (sarsılmasına) denir.

Bir kelimenin ortasında veya sonunda kalkale harflerinden جَدٍ فُطْبُ لافzında bulunan

(ق ط ب ج د) beş harften biri sakın olarak bulunursa kalkale yapılır.

أَحَدٌ تَجْرِي الْآبْتُرُ خَلَقْنَا صَمَدٌ

Kalkale İle İlgili Bazı Kaideler:

- a) Kelime de hem kalkale hem de idgam varsa sadece idgam yapılır. Kalkale terk edilir.

لَقَدْ تَابَ = لَقَّتَابَ نَخَلُكُمْ = نَخَلُّكُمْ

- b) Kalkale harflerinden biri kelimenin ortasında veya sonunda sakın olarak gelebilir.
Kalkale harflerinden herhangi birinin aslen veya vakfen sakın olması fark etmez.

وَمَا أَذْرِيكَ مَا الْقَارِعَةُ. ٩٧

- c) Kalkale harfi şeddeli olursa vakıf halinde şeddeden sonra kalkale yapılır. Vasıl halinde ise normal şiddetli bir harf gibi okunur.

ذَلِكَ الْيَوْمِ الْحَقِّ. ٩٨

Kalkale ikiye ayrılır:

1-Kalkale-i Kübra:Kalkale harflerinden herhangi birisinin kelimenin sonunda gelmesidir.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. ٩٩

2-Kalkale-i Suğra:Kalkale harflerinden herhangi birisinin kelimenin ortasında gelmesidir.

وَمَا أَذْرِيكَ مَا الْحَاقَّةُ. ١٠٠

ÖNEMLİ NOT:

Kalkale Yapılırken Dikkat Edilecek Bazı Hususlar:

1-Kalkale harfine şedde verilmiş gibi bir uygulamadan kaçınılacaktır.

⁹⁷ Karia:3

⁹⁸ Nebe':39

⁹⁹ İhlas:1-4

¹⁰⁰ Hakka:3

2-Kalkale harfine hareke vermekten kaçınılacaktır.

3-Çok kuvvetli yaparak kalkaleden sonra sanki bir harf varmış gibi davranılmayacaktır.

ALİŞTIRMALAR

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۚ اللَّهُ الصَّمَدُ ۚ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۚ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۙ^{۱۰۱} يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا
تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ
الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ ۖ إِنَّ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ
إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۙ^{۱۰۲}

14)-SEKTE - HA-İ SEKT

السَّكْتَةُ: قَطْعُ الصَّوْتِ بِغَيْرِ التَّنَفُّسِ

Sekte;nefes almadan sesi kesmeye denir.

Lügatte: Sukut etmek, susmak manalarına gelir.

Istilahta ise: Okuma esnasında iki nağme arasını nefes almadan sesin kısa bir süre kesilmesi demektir.

Sekte yaparken sesin kesilme müddeti vakıf (durma) yapmaktan daha kısadır. Bu, okuyuşun hızı ile doğru orantılıdır. Normali bir elif miktarı kadardır. Sekte vasıl'a mahsustur. Yani bir kelime müteakip bir kelime veya harfe bağlanacaksa yapılır

Kuran-ı Kerim'de sadece 4 yerde sekte vardır

1) Kehf suresi 1. ve 2. ayetler arası

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ۙ ﴿١﴾ قِيمًا لِيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِمَّنْ
لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ۙ

Burada sekte birinci kelimenin sonunda elif üzerine tabii med halinde nefes almaksızın sesi bir elif miktarı kesip ikinciye geçmektir. Burada yapılan sekte vasıl (geçme) halinde gerçekleşir.

Buradaki sekte, sıfat ile mevsuf ayırımı içindir.

“Hamd o Allah’a mahsustur ki, kuluna Kitâb’ı (Kur’ân’ı) indirdi ve onda (lâfzında ve ma’nâsında) hiçbir eğrilik (ihtilâf) bulundurmadı.”

¹⁰¹ İhlas:1-4

¹⁰² Mümtehine:1

Kur'an Tecvidi

“(Onu) **dosdoğru** (bir Kitab) olarak (indirdi) ki, tarafından şiddetli bir azâb ile (inkâr edenleri) korkutsun ve sâlih ameller işleyen mü'minlere, şübhesiz kendileri için güzel bir mükâfât bulunduğunu müjdelesin!”

Sekte yapılmazsa sıfat mevsuf anlam karışması olacaktır ki o zaman ayetin anlamı -haşa- “**Dost doğru bir eğrilik**” gibi yanlış bir manaya kayar.

2) Yasin suresi 52. ayette

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

Burada **مَرْقَدِنَا** lafzı ile **هَذَا** ismi işareti arasında, birinci lafzın okunması ve bir an sesin

kesilmesi ancak nefes alınmaması, daha sonra ikinci kelimeye geçilmesi ile gerçekleştirilir.

“Derler ki: “Eyvâh bize! Bizi yattığımız yerden kim kaldırdı? Bu, Rahmân'ın va'd ettiği şeydir; demek peygamberler doğru söylemiş!”

Buradaki sekte de sıfat ile mevsuf ayırımı içindir. Şöyleki; İslami esasları inkâr edip ahirete göçen kâfirlerin sözleri bitiyor daha sonraki gelen kelimedede müminlerin veya meleklerin tasdikleyici sözleri başladığı için ikisini birbirinden ayırmak için yapılır. Sekte yapılmazsa ayetin anlamı –haşa- “**Bu kabrimizden**” gibi yanlış bir mana çıkar.

3) Kıyame suresi 27. ayette

وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

Burada **وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ** kelimeleri arasında **مَنْ** edatının nun harfinin sükununda sesi bir

elif miktarı “keserek” **رَاقٍ** kelimesine devam ederek yapılır.

“Var mı (bu hastaya) bir okuyacak (tedâvi edecek) kişi?” denilir.”

Buradaki sekte de birbirinden iki ayrı kelime olduğunu belirtmek için yapılır. Şayet vasıl yapıp sekte yapılmaz ise sakın nundan sonra gelen ra(ر) harfi idgam edilmesi (idgam ı bilagunne) gerekir. Böyle yapıldığı takdirde kelimenin manası ve telaffuzu değişecektir. Sekte yapılarak idgam yapılması ortadan kalkar. Böylece iki kelimenin müstakil olarak okunması temin edilir. Mananın açıkça anlaşılması sağlanmış olur. Yoksa ayetin anlamı –haşa- “**çorbacı**” gibi hiç ilgisi olmayan bir manaya gelir.

4) Mutaffifin suresi 14. ayette

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

Kur'an Tecvidi

Burada بَلِّ kelimeleri arasında ayette geçen بَلِّ kelimesinin lam (ل) in sükûnu üzerinde nefes almaksızın sesi kısa süreli olarak kesmek sureti ile ikinci kelimeye (رَانَ) geçmek sureti ile yapılır.

“Hayır! Bil’akis kazanmakta oldukları şeyler (günahlar), kalblerinin üzerine pas bağlamıştır.”

Buradaki sekte de yine iki kelimeyi ayırmak için yapılır. Şayet vasıl ederken sekte yapılmaz ise sakın olarak gelen Lam (ل) Ra (ر) idgam edilerek okunması gerekir bu da mananın hiç ilgisi olmayan bir kelimeye kaymasına neden olur. Bu suretle sekte yapılarak iki kelime birbirinden ayrı okunmuş olur. Ayetin manasının açık bir şekilde anlaşılması sağlanmış olunur. Aksi halde sekte yapılmazsa ayetin anlamı –haşa- “küpçü” gibi yanlış bir manaya kayar.

HA-İ SEKT

Ha-i Sekt: Kuran-ı Kerim de bazı kelimelerin son harekelerini muhafaza etmek için kelimenin sonuna eklenmiş sakın he (ه) harfidir. Bu harf gramerdeki müfred, müzekker gaip zamirleri değildir. Zamire benzememesi içinde üzerlerinde cezm harekesi konmuş kelimenin aslından değildir...

Kuran-ı Kerim de 7 yerde vakf halinde sekte he si ile okunmaya kıraat imamları ittifak etmişlerdir.

قَالَ بَلِّ لَبِثَتْ مِائَةٌ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهٖ	Bakara 259
أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدِيهِمْ اِقْتَدِهٖ	En'am 90
وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتِ كِتَابِيَهٗ ۚ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهٗ	Hakka 25-26
مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهٗ ۚ هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهٗ	Hakka 28-29
وَمَا أَدْرِيكَ مَا هِيَهٗ	Karia 10

15)- İSTIAZE

Birçok istiaze lafzı zikredilmiştir. Bazıları şunlardır.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

أَسْتَعِذُّ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

أَسْتَعِذُّ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

نَسْتَعِذُّ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

İstiaze lügatte sığınmak demektir.

Kıraate başlamadan evvel istiazenin okunması güzel bir şey olduğu hakkında alimlerin ittifakı vardır.

Kuran okumaya başlanacağı vakit bütün kıraat imamlarına göre şu dört vechden biri ile okunur.

- (Yeşil) Geçilmesi gerektiğini ifade eder ; • (Kırmızı) Durulması gerektiğini ifade eder.

1) Kati kül; İstiaze'nin de Besmele'nin de sonunda durmak. Evlası budur.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

2) Vasl kül; İstiaze'yi Besmeleye, Besmeleyi de kıraatin evveline vasletmek

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

3) Kat-1 evvel,vaslı sanı; İstiaze'nin sonunda durmak ve besmeleyi kıraatin evveline vasletmek.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

- 4) Vasl-1 evvel, kat'1 sani; İstiaze'yi Besmele'ye vasletmek ve Besmele'nin sonunda durmak.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Bu dört vech Tevbe suresi hariç, diğer surelerin evvelinde başlandığı zaman bütün kıraat imamlarına göre caizdir.

Tevbe suresinin başında besmele bulunmaması özel bir durumdur ve burada istiaze yapılması iki vech ile caizdir

- 1) Kat' (قَطْع): istiaze üzerine durmak yani euzu çekip durmak sonra bu surenin başında besmele bulunmadığından besmele çekmeden sureyi okumaya başlamak.
- 2) Vasl (وَصَلِّ): İztiazeyi surenin ilk ayetine bağlayarak okumak.

16)- BESMELE

Kıraat imamları Tevbe suresi hariç tüm surelerin başında bismelinin okunması hususunda icma etmişlerdir.

Tevbe suresinin başında ise bismelelerin okunmaması konusunda ittifak etmişlerdir.

Kıraat âlimlerine göre herhangi iki sure arasındaki geçişte besmeleyi şu üç şekildekinden biri ile okumak gerekmektedir.

- 1) Kat-I Kül; Surenin sonunda da Bismelinin sonunda da durmak

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

- 2) Kat-1 evvel vasl-1 sani; Surenin sonunda durmak, besmeleyi sonraki sure ile birleştirmek

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝

- 3) Vasl-1 küll; Önceki surenin sonunu besmeleye, besmeleyi de sonraki surenin başına vasletmek.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝

NOT:

Enfal Suresi ile Tevbe Suresi arasında veya Tevbe suresinden önce gelen herhangi bir sure ile Tevbe Suresi arasında bütün kıraat imamları üç vecih caiz görmüşlerdir.

- a) Vasl; Surenin sonunu Tevbe suresinin evveline bağlamak.

<i>Tevbe suresinin ilk ayeti</i>	<i>Enfal suresinin son ayeti</i>
بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝	• إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

- b) Vakf; Sure sonunda durmak, sonra euzu besmele çekmeden Tevbe suresine geçmek

<i>Tevbe suresinin ilk ayeti</i>	<i>Enfal suresinin son ayeti</i>
بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝	• إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

- c) Sekte; Sure sonunda sekte yapıp Tevbe suresine geçmek

<i>Tevbe suresinin ilk ayeti</i>	<i>Enfal suresinin son ayeti</i>
بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝	• إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

17)-TEKBİR

Tekbir; Cenab-ı Hakkı büyük görmek, ta'zim etmek , yüceltmek demektir. Allah en büyüktür demektir.

Duha suresinden itibaren Kuran-ı Kerim deki kısa surelerin arasında okunan tekbirlerdir.

Resulullah (sav) vahyin kesilmesine son derece üzölmüş onun bu halini gören Mekkeli müşrikler “Rabbi Muhammedi terk etti, ona küstü.” Demeleri üzerine ,Ceneb-ı Hakk, habibini terk etmediğini yeminle haber vererek Duha suresini inzal buyurdu. Resulullah (sav) de Rabbine karşı şükürünü bildirmek, müşrikleri de tekzip etmek kastıyla tekbir getirmiştir.

Hız. Ali (ra) “Sen Kuran okuduğun zaman kısa surelere geldiğinde tekbir getir. Çünkü tekbir Allaha karşı şükür ve sevginin ilandır’ buyurmuşlardır.

Tekbir, Mekkeli olan kıraat imamları ve âlimleri tarafından sahih olarak rivayet olunmuş tevâtür derecesinde tüm İslam ülkelerinde yayılmış ve onun ile amel olunmuştur.

İmam Şafiye göre kısa sureler arasında tekbir okumak sünnettir.

18)- TİLAVET SECDESİ

Secde alını yere koymak demektir. Kuran-ı Kerim de 14 tane secde mahalli vardır. Bunlar.

Secde Ayetlerinin Geçtiği Sureler:

Araf suresi 206, Rad suresi 15, Nahl suresi 50, İsra suresi 109, Meryem suresi 58, Hac suresi 18, Furkan suresi 60, Neml suresi 25, Secde suresi 15, Sad suresi 24, Fussilet suresi 37, Necm Suresi 62, İnsikak suresi 20, Alak suresi 19, Secde ayetlerinin geçtiği yerlerde “secde tezhibi” bulunur.

Kur'an-ı Kerim’de 14 yerde geçen secde ayetlerinin okunması veya dinlenmesi halinde secde yapmak Hanefilere göre vacip, diğer mezheplere göre sünnettir.

Aynı secde ayetinin birden fazla tekrar edilmesi durumunda (yer değiştirilmeden aralıksız olarak) bir defa secde yapmak yeterlidir. Şayet birden fazla farklı secde ayetleri okunmuş ise her biri için ayrı ayrı secde yapılmalıdır.

Bu ayetleri okuyan ya da işitenin hemen secde yapması efdaldır. Daha sonradan da yapması mümkündür. Ertelemek unutmaya ihtimalinden dolayı mekruh görölmüştür.

Secde ayeti namazda okunmuş ise bu ayetten sonra üç ve daha fazla ayet okunacak ise hemen secdede yapılmalı şayet secde ayetinden sonra uzatmayacaksa namazda yaptığı secde tilavet secdesi yerine geçtiği için ayrıca secde yapmaya gerek yoktur.

Tilavet Secdesinin Yapılışı

Tilavet secdesi; ayağa kalkılır, kıbleye dönölür, secde için niyet edilir **اللَّهُ أَكْبَرُ** denilir ve secdeye direk varılır. Secdede üç kere

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى denilir. Aayağa kalkılır

سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ^{١٣}

lafzı şerifi söylenir secde yapılmış olur.

Şafii'lerde İse Tilavet Secdesi Ve Hükümü Şöyledir.

Yerde iken yani kaade halinde iken niyet edilir, bir defa secde yapılır. Secdeden sonra tekrar yerde her iki tarafa selam verilir.

Tilavet ayetinden sonra az bir ara verilirse secde eder. Fakat uzun bir ara olursa secde gerekmez.

Bir mecliste birkaç secde ayetini okur veya bir ayeti birkaç sefer tekrar ederse her sefer için secdeyi tekar eder.

Tilavet Secdesinin Yapılışı:

Niyet getirip ellerini kaldırarak iftitah tekbirini alır, bir defa secdeye varır sonra oturup selam verilir. Ayakta niyet getirmekte bir sakınca yoktur. Ancak oturmakta olan kimse için oturarak niyet getirmek daha efladır.

Namazda Tilavet Secdesi:

Niyet getirmeden ve el kaldırmadan tekbir alıp secdeye varmaktır.

Şartları ise: Hadesten taharet, setr-i avret ve istikbali kible gibi namazın şartlarıdır.

19)- ÖRNEK TECVİT TAHLİLİ SAYFASI

¹⁰³ Bakara:285

سُورَةُ الْاِنْخِلَاصِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اَرْبَعُ آيَاتٍ

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ① لِسْتِ ② اللهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ③
الم ④ ذَالِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ ⑤ مُذَبِّحِينَ بَيْنَ ذَلِكَ ⑥
لَا إِلَى هُوَ ⑦ لَاءِ ⑧ وَلَا إِلَى هُوَ ⑨ وَمَنْ يُضِلِلِ اللهُ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ ⑩
سَبِيلًا ⑪ وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللهِ نُجْرِيهَا وَمَنْ سَبَّهَا ⑫
إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ⑬ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى ⑭
نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بَنِيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ⑮
قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ⑯
كَلَّا نُمَدُّ هُوَ لَاءِ ⑰ وَهُوَ لِلَّذِينَ عَلِمُوا ⑱ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ⑲
الْحَاقَّةُ ⑳ مَا الْحَاقَّةُ ㉑ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ㉒ مَا أَغْنَىٰ عَنِّي

مأثرة 9

مَالِيَةً ۝ هَلِكًا عَنِّي سُلْطَانِيَةً ۝ خَذُوهُ فَعَلُوهُ ۝ كَلَّا إِذَا
 بَلَغَتِ التَّرَاقِي ۝ وَقِيلَ لَهَا رَاقِي ۝ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ۝ بُضَاعَةً
 لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهَا مُهَانًا ۝ كَلَّا لَا تَطِعُهُ وَ
 اسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ۝ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ۝ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ
 مَّا عَبَدْتُمْ ۝ كَهَيِّصِ ۝ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۝
 أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَارَتُهُمْ
 وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ۝ وَحَاجَّةً قَوْمَهُ قَالُوا اتَّخَذُوا
 فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَيْنَا وَلَا آخِافُ مَا تَشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَن يَشَاءَ
 رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۝ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ۝
 إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝ لَيْسَ لَوْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ۝

11

13

Kur'an Tecvidi

TEZHİPLER			
T:1	Sayfa numarası	T:8	---
T:2	Sayfa üstünde sure ismi(ihlas)	T:9	Karşı sayfanın ilk kelimesi
T:3	Tezhip içinde sure ismi(ihlas)	T:10	Kaçıncı cüz olduğu
T:4	Surenin indiği yer (Mekke-Medine)	T:11	Cüz tezhibi (2.cüz)
T:5	Surenin kaç ayet olduğu	T:12	Hizb tezhibi
T:6	Sure tezhibi	T:13	Secde tezhibi
T:7	---		

Tecvit No	Tecvit Adı	Tecvit No	Tecvit Adı
1	İstiaze	36	İzhar
2	Besmele	37	İsra S. 20
3	Harf-İ Musakkale	38	Kelime-İ Musakkale
4	Harf-İ Muhaffefe	39	Vakf-I La
5	Meddi Tabi	40	Hakka S. 1-3
6	İzhar-I Kameri	41	Ha-İ Sekt
7	Harf-İ Lin	42	Çekilmeyen He
8	Vakf-I Caiz	43	Hakka S.30
9	Vakf-I Muanaaka	44	İdğam Şemsi
10	Medd-İ Arız	45	Sekte
11	Bakara S. 1-2	46	Kiyame S.28
12	Geçilir	47	Takdir-İ Med
13	Medd-İ Munfasıl	48	Kalkale-İ Kübra
14	Medd-İ Munfasıl	49	Med
15	Kasr	50	Furkan S.69
16	Medd-İ Muttasıl	51	Secde Ayeti
17	Vakf-I Mutlak	52	Alak S.19
18	İdğam Meal Ğunne	53	Çekilmeyen Na
19	Lafzatullah	54	İdğam Mütecteniseyn
20	İhfa	55	Kafirun S.4-5
21	Zamir	56	Harf-İ Musakkale
22	Nisa S. 143	57	Takdir-İ Med
23	Hemze-İ Vasıl	58	Medd-İ Lin
24	İmale	59	İhfa
25	Hükmür-Ra	60	Kelime-İ Musakkale
26	İdğam Misleyn Meal Ğunne	61	Meryem S.1
27	İdğam Bila Ğunne	62	Harf-İ İstila
28	Hud.S.41	63	Fecr S.14
29	Kalkale-İ Suğra	64	Kısa Elif
30	Mim'in İzhari	65	Vakf-I Murahhas
31	Vasıl Nun'u	66	İdğam Mütecteniseyn
32	İdğam	67	Bakara S.16
33	Hud S.42	68	En'am S.80
34	İşmam	69	Vakf-I Lazım
35	Yusuf S.11	70	Vakıa S.1-2

20)- SECAVENTLER (VAKIF İŞARETLERİ):

Kur'an-ı Kerim'de bulunan ve okuyuşun düzgün olmasını temin eden bazı işaretler vardır. Bu işaretleri Muhammet b. Tayfur es Secavendi (v.560 H/ 1165 M) hazretleri koymuştur. Kur'an'a hizmetinden dolayı ismine atfen bu işaretlere "Secavend" denilmiştir.

En Önemli Secaventler Şunlardır:

(م) Vakf-ı Lazım:

Mutlaka durmak gerektiğine, geçilirse mananın bozulacağına işarettir. Kuran-ı kerimde 84 yerde bulunmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de en önemli secavent budur. Halk arasında "Lazım" ve "Mutlak" tabirleri karıştırılmaktadır. Halbuki Arapçada "lazım" kavramı "mutlak" kavramından daha kuvvetlidir.

فَلَا يَحْزُنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ.^{١٠٤}

(ط):Vakf-ı Mutlak:

Sözün tamam olduğu yerlerde bulunur. Durmak tercih edilir ama geçmek de mümkündür. Vakf-ı Mutlak sözünden mutlaka durulacak manası anlaşılmamalıdır

وَمَا أَدْرِيكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ.^{١٠٥}

(ج):Vakfı Müzevvez:

Durmanın tercih edilebileceği fakat geçmenin de caiz olduğunu gösterir.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ.^{١٠٦}

(قف): Dur

Dur demektir. Durmanın tercih edileceği, fakat geçmenin de caiz olduğunu ifade eder.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ . وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ . وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ .

وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ.^{١٠٧}

¹⁰⁴ Yasin:76

¹⁰⁵ Kadr:2

¹⁰⁶ Kadr:1

¹⁰⁷ Gaşıye:17-20

(ز) Vakf-ı Mücevvez :

Geçmenin tercih edilebileceği, fakat durmanın da caiz olduğunu ifade eder.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا^{١٠٨}.

(ص) Vakf-ı Murahhas :

Zaruret dolayısıyla durulabilecek yerlerde bulunur. Geçmek lazım ama durulursa geri alınmaz.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ^{١٠٧}. وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ^{١٠٨}. وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ^{١٠٩}. وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ^{١١٠}. وَإِذَا

الْوُحُوشُ حُشِرَتْ^{١١١}. وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ^{١١٢}. وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ^{١١٣}.

(ق) Geçmek tercih edilir. Durmak da caizdir. Durulursa geriden alınmaz.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَانْتَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ^{١١٤}.

(لا) Vakf-ı la :

Durmak demektir. Eğer nefes tükenir de durmak mecburiyetinde kalınırsa geriden almak gerekir. Şayet bu işaret ayet sonlarında bulunursa bu, bir önceki ayetin manasının devam ettiğini gösterir. Ayet sonlarında bu işaret varsa bu durumda durulduğunda geriden alınmaz.

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَى شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ^{١١٥} إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُونَ^{١١٦}.

(ع) Ayn

Bir konunun veya bir kıssanın bitip, yeni bir konu veya kıssanın başladığını veya bir ع dan diğer bir ع herfine bir aşır olduğunu ifade eder.

¹⁰⁸ A'la:16

¹⁰⁹ Tekvir:1-7

¹¹⁰ Bakara:101

¹¹¹ Bakara:17

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ^{١١٣}

(ك) Kezalik :

Yukarıdaki gibi demektir. Kendsinden önceki secavendin hükmünü taşır.

(صلي) Sili :

Vasl tercih edilir, ama durmak da caizdir. Durulduğunda geri alınmaz.

(تسهيل) Teshil :

Hemze ile elif arası okunması gerektiğini gösterir.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ^{١١٣}

(قصر) Kasr :

Hemzenin uzatılmayıpta kısa okunması gerektiğini gösterir.

أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ^{١١٤}

(مد) Med :

Hemzenin bir elif miktarı çekilmesi gerektiğini ifade eder.

الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤْنَ . وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ^{١١٥}

(اشمام) İşmam :

Bu kelimenin işmam ile okunması gerektiğini gösterir.

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ^{١١٦}

(ادغام) İdğam :

Bu kelimedede idğam yapılması gerektiğini gösterir.

¹¹² Bakara:141

¹¹³ Fussilet:44

¹¹⁴ Bakara:5

¹¹⁵ Maun:6-7

¹¹⁶ Yusuf:11

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْرِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ

الْكَافِرِينَ. ١١٧

(إمالة) İmale :

Bu kelimedede imale yapılması gerektiğini gösterir. Elif ile ye arası okumak demektir.

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبًا وَمُرْسِيَهَا إِنْ رَبِّي لَعَفُورٌ رَحِيمٌ. ١١٨

(←) Vakf-I Muanaka Vakf-I Murakebe :

Bir veya birkaç kelime arayla gelen bu nokta grubunun sadece birisinde durulur. İkisinde birden durulmaz veya ikisinde de geçilmez.

تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ. سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطَلَعِ الْفَجْرِ. ١١٩

(ن) Vasıl Nunu :

Bir kelimededen diğerine geçerken (nun) takdiriyle geçilir.

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ

خَيْرُ الرَّازِقِينَ. ١٢٠

(سكته) Sekte :

Kur'an-ı Kerim'de sadece 4 yerde olan sekte, nefes almadan sesi kesip muteakip kelimeye geçmeyi ifade eder.

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ. ١٢١

21)- İBTİDA, VAKIF ve VASL KAİDELERİ

a)İbtida ve Kaideleri

¹¹⁷ Hud:42

¹¹⁸ Hud:41

¹¹⁹ Kadr:4-5

¹²⁰ Cuma:11

¹²¹ Yasin:52

İbtida; okumaya ihtiyari olarak ilk defa başlamaya, yada vakftan sonra tekrar kıraate devam etmek demektir.

İbtidada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, okumaya başlanılacak yerin, peşinden gelecek olan yerle bütünlük arz etmesi gerekir.

Tam İbtida:

Tam vakıftan sonra yapılan ibtidalara denir. İbtida yapılan bu yer kendisiyle öncesi arasında bir ilişki bulunmaz.

Kâfi İbtida:

Kâfi vakıflardan sonra yapılan ibtidalara denir. İbtidanın yapıldığı yerin kendinden önceki yerlere mana yönünden ilgisi vardır.

Hasen İbtida:

Hasen vakıftan sonra yapılan ibtidalardandır. Ayet sonu ise devamındaki ayetin başından başlanır. Hasen vakıf ayetin ortasında yapılmış ise o kelimedenden veya evvelinde uygun olan bir yerden başlanması uygundur.

Kabih İbtida:

Kabih vakftan sonra yapılan ibtidadır. Kabih vakftan sonrası hemen ibtida yapılamaz mana tamam olmadığı gibi durulan yer ile öncesi arasında halen bir ilişki vardır. İbtidaya geriden manayı tamamlayacak şekilde başlanılır.

b)Vakf ve Kaideleri

Lügatte; durmak durdurmak manasına gelir

Tecvid'de ise; Okumaya tekrar başlamak niyetiyle nefes alacak zaman kadar sesi kesmek demektir.

Diğer bir tabirle kelimenin sonunda durarak, onu kendisinden sonra gelen kelimedenden ayırmaktır.

Tam Vakıf;

Vakıf yapılan yerin kendisinden sonraki kelimeyle lafız veya mana yönünden ilgisi bulunmayan bir kelimedede yapılmasına denir.

Tam vakıf, genellikle ayet sonlarında kıssaların bitiminde sure sonlarındaki vakıflardır. Tam vakıflarda mutlaka vakıf yapılmalıdır.

Kâfi Vakıf

Lafız ve mana yönünden tamam olduğu halde kendisinden sonraki kelimelerle mana yönü ile ilgisi bulunan bir yerde yapılan vakıftır.

Kâfi vakıf, genellikle ayet sonu veya ayet aralarında bulunur.

Hasen Vakıf

Kelime mana yönünden tamam olduğu halde kendisinden sonrasıyla lafız yönünden ilgisi bulunan yerde yapılan vakıftır.

Mesela: **الْحَمْدُ لِلَّهِ** dediğimiz zaman bir mana ifade eder. Ancak kendisinden sonrası ile bir sıfat alakası devam etmektedir.

Kabih Vakıf

Kelimede anlatılmak istenen mana ve lafız tamamlanmadan, kendisinden sonrasıyla her iki yönden ilgi bulunan yerde yapılan vakıftır.

Kabih Vakıf yapıldığında mana anlaşılmadığı için ayetten kast edilen de anlaşılabilir. Mesela: Fatihada **أَلْحَمْدُ** deyip durmak gibi. Zorunlu olmadıkça bu şekilde durmak caiz değildir. Zorunlu hallerde ancak caizdir. Böyle bir durumda vakf yapılmış ise bir kelime yukarıdan başlayarak devam edilir.

Vakf Kurallarından Bazıları

Fetha Harekede;

Kelimenin son harekesi üstün ise cezm harekeye. Çevrilerek vakıf yapılır.

أَلْعَالَمِينَ ← الْعَالَمِينَ

Kesra Harekede;

Kelimenin son harekesi kesra ise iki türlü durmak caizdir

Sükûn üzere vakf edilir مِّنَ النَّاسِ = مِنَ النَّاسِ

Revm üzere vakf edilir. مِّنَ النَّاسِ

Zamme Harekede;

Kelimenin son harekesi ötre ise üç türlü okunur.

Sükûn ile : Sonu cezm edilerek durulur. نَسْتَعِينُ = نَسْتَعِينُ

Revm ile : Harekeyi hafif bir sesle okuyarak. نَسْتَعِينُ

İşmam ile: Son harfin harekesini göstermek için dudakları ilerde toplayarak نَسْتَعِينُ

Sükûn Harekede;

Kelimenin son harfinin harekesi sükûnlu ise olduğu gibi okunur...

Tenvinli Harekede;

Kelimenin son harekesi tenvinli ise.

Esre ve ötreli tenvinler düşer son harf sakin okunur.

مَأْكُولٍ = مَأْكُولٍ فِي ظِلَالٍ = فِي ظِلَالٍ

Tenvin üstünlü ise elife çevrilerek ve meddi tabi ile okunur

Kur'an Tecvidi

تَوَّابًا = تَوَّابًا

Tenvinli ta-i te'nis (yuvarlak ta) (ة) ise vakıf halinde tenvin düşer bu harf sakin ha (ه) olarak okunur.

رَحْمَةً ← رَحْمَةً

Vav(و) Veya Ye (ي) Harfi Varsa;

Kelimenin sonunda (و) bulunur (و)'dan önceki harf ötreli ise veya son harf (ي) ise (ي)'den önceki harfin harekesi esre ise tabi med yapılarak durulur. Çünkü bu harfler med harfleridir.

مَا هِيَ = مَا هِيَ الْاَهُو = الْاَهُو

Kelimenin Sonu Müfret Müzekker Gaip Zamiri Varsa;

Vakıf yapıldığında sakin okunur.

فِيهِ = فِيهِ رَبِّه = رَبِّه

c)- Vasl ve Kaideleri

Lügatte; ulaştırmak, birleştirmek manasına gelir.

İstilahta İse; Bir kelimeyi kendinden sonra gelen kelimeye sesi ve nefesi kesmeksizin bağlayarak okumaya vasl denir.

Vasl Kurallarından Bazıları:

Vasl Edilecek Kelimenin Sonu, İkinci Kelimenin İlk Harflerinden Birisi Veya Her İkisi Harekeli Olursa;

Her ikisi de kendi harekeleri ile vasl olunur.

الْحَمْدُ لِلَّهِ

İki Kelime Arasında İki Sakin Harf Yan Yana Gelmiş İse;

Birinci kelimenin sakin harfi düşer veya okunmaz veya harekelendirilerek okunur.

Harfin düşmesi (iskat)

الَّذِي اسْتَوْقَدَ عَمِلُ الصَّالِحَاتِ

Harekeleme, vasl yapılan kelimelerin ikisi de sakin ise birinci sakin harfe esre harekesi verilir

لَمْ يَكُنْ الدِّينَ = لَمْ يَكُنْ الدِّينَ خُذِ العَفْوَ = خُذِ العَفْوَ

Tenvin Halinde Vasl

Tenvinler sakin nun hükmündedirler ve esreyle harekelendirilirler.

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ (ن). الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ

Harfi Cer Halinde

Kur'an Tecvidi

Harfi cer olan (من) kelimesinin nun-u üstün harekeyle harekelendirilir.

مِنَ الَّذِينَ = مِنَ الَّذِينَ

Çoğul Zamirleri لَنْتُمْ ، كُمْ ، هُمْ

Çoğul zamirlerinin (م) leri ötreyle harekelendirilir

وَلَنْتُمْ الْأَعْلُونَ = وَلَنْتُمْ لِأَعْلُونَ

Cemi (و) Vavı

Önceki harfin harekesi üstün olan (و) lar ötre ile harekelenir.

وَلَاتَنْسُوا الْفَضْلَ = وَلَاتَنْسُوا الْفَضْلَ

22)- OKUYUŞ HATALARI

Lahn-ı Celi, Lahn-ı Hafı

Lahn;

Lügatte: Kıraatte hata etmek demektir.

Tecvid ilminde ise: Kur'an okurken tecvid kaidelerine riayet etmemekten meydana gelen hatalara denir.

a) Lahn-ı Celi

Lahn-ı Celi: Açık hataya denir. Harflerin zat ve sıfat-ı lazımelerinde meydana gelen hataya denir. Bu hataları çok kimsenin fark edebilmesi sebebiyle buna celi açık hata denilmiştir.

Hükmü: Kur'an-ı Kerim'i lahn-i celi ile okumak caiz değildir. Çünkü lahn-i celi haramdır.

Harfde Hata

Bir harfin yerine başka bir harfi okuyarak veya fazladan ilave harf getirecek veya noksan harfle yapılan hatalardır.

صِرَاطٌ ← صِرَادَ الْحُرْمُ ← الْحُرُومُ أُؤْخِئْنَا ← أُذِنَ

Harekelerde Hata

Bir kelimedeki harflerden herhangi birinin harekesini başka harekelerle değiştirme suretiyle yapılan hatalardır.

الْحَمْدُ لِلَّهِ ← الْحَمْدُ لِلَّهِ

Sükûnda Hata

Kelimenin herhangi bir yerindeki sakin harfinin harekesini değiştirerek okumak

لَمْ يَلِدْ ← لَمْ يَلِدْ

Lahn-ı Hafî:

Lahn-İ Hafî; Harflerin sıfat-ı arızalarında olan gizli hataya denir. Yani herkes onu bilmediği için böyle denmiştir. Bu hata manayı bozmaz

Bilenlerin Farkedeceği Hatalar

Tecvide az çok malumat sahibi olanları fark edebileceği hatalardır. İhfa, İklab, izhar, idgam hataları, kalın ı ince inceyi kalın okumak, kasr ile okunacak yerleri med, med ile okunacak yerleri kasr ile okumak, istila harflerini ince, inceleri kalın okumak medd-i tabileri 1 elifden ziyade çekmek, vacip olan medleri 1 elif çekmek gibi

Ehl-i İhtisâsın Farkedeceği Hatalar

Tecvide Ehl-i İhtisâsın Farkedeceği Hatalardır. Mesela ((ra) nın tekrar sıfatında veya un ve mim'deki ğunne sıfatında abartı veya zayıf okumak suretiyle yapılan hatalardır. Lam harfinin ince okunacağı yerde kalın, kalın okunacağı yerde ince okumak gibi.

23) MANAYA MÜTABİK OKUMA KAİDELERİ

Raf'i Savt Ve Haft-ı Savt'ın Önemi

Kur'an-ı Kerimi okunan yerin ifade ettiği manaya mütabik bir okuyuşa, raf'i savt ve hafd-ı savt denir. Raf'i savt ve haft-ı savt kaidelerine riayet ederek okumaya da **temsili okuma** denir.

Söylediğimiz bir cümlenin, ifade ettiği manayı ahvalimizle etvarımızla jest ve mimiklerimizle de destekleriz. Böylece muhatabımız da kast edilen şeyi anlar. Bazen olur ki bir cümleyi vurgulu söyleyerek ifade ettiğimiz manayı vurgusuz yaparak ta aksini ifade edebiliriz. Bu bütün diller için de geçerlidir. Şüphesiz Kur'an-ı Kerim'i de manaya uygun bir şekilde okumak hem okuyan hem de dinleyen açısından oldukça önemlidir. Aşır okuyacakların önceden anlamına bakmaları ve o anlama uygun bir şekilde kıraatlerini yapmaları okuyuşlarının daha da tesirli olmasını sağlar.

Mesela:

(اِنَّا اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثُرَ) ayetinde mana “ Biz sana kevseri verdik” şeklindedir. Bu da vurgunun

birinci (ك) 'e değilde ikinci (ك) 'e yapılmasıyla olur. Yoksa vurgu birinci (ك) üzerine olursa mana” biz kevser gibi verdik” olur ki mana yanlış olur.

Temsili okuma tecvid ve Arapça bilmeyi ve çokça alıştırmayı gerektiren bir durumdur. Bununla beraber kişinin kelam-ı ezeliyi okurken o huzurun edebine uygun bir hal ve tavır içinde olması ihlas noktasında önemlidir.

Bütün bunların yanında, imkan ölçüsünde, temsili okumaya riayet, arzu edilen bir husustur. Yeterli Arapça bilmeyenlerin, okuyacakları aşırının manasını önce bir mealden öğrenmeleri, sonra da, aşağıda kaydedeceğimiz esaslara riayet ederek, üzerinde çalışma yapmaları uygun olacaktır.

a) Ses yükseltimi(raf'-i savt)'inde Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar:

Kur'an Tecvidi

- 1) Hak ve hakikatin açıklandığı yerler: İman, ibadet, ahlak, muamelat, Allah'ın kudret ve yüceliğinin, Kur'an-ı Kerim'in Peygamberimizin ve mü'minlerin vasıflarının anlatıldığı yerlerde, sesin yükseltilmesi uygun olur. Mesela Bakara suresinin ilk beş ayeti bu nev'dendir.
- 2) Hakkın ve haklının sözlerinde: Cenabı Hakk'ın, Peygamber Efendimiz(sav)'in ve diğer peygamberlerin inkarcılara, müşriklere, münafıklara olan sözleri de bu nev'dendir.
- 3) Cenabı Hakk'ın emirleri: Cenab-ı Hakk'ın emir ve yasaklarıyla çeşitli konulardaki hükümlerini bildiren ayetlerde sesin yükseltilmesi gerekir

Mesela:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. ¹²²

- 4) Cennet, cennet nimetleri, müjde, mükafat ve rahmet ayetleri de, yüksek sesle okunur. Mesela:

جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا. ¹²³

b) Ses İndirimi (Hafd-ı savt)'inde Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar:

- 1) Dua ve istiğfar ayetleri: Kur'an-ı Kerim de peygamberlerin ve müminlerin yüce Allah'a olan yakarılarının yüce huzura takdim edilen taleplerin maksada uygun olarak ses indirimiyle okunmalıdır.

Mesela:

رَبَّنَا فَاعْفُرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ. ¹²⁴

- 2) Batıl mensup sözler: Kur'an-ı Kerim'de geçen kafir, müşrik, münafık, şeytan vb. sapmışların batıl ve haksız sözleri de, haf-ı savt ile okunur.

Mesela: Firavunun sözlerinin geçtiği ayet;

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى. ¹²⁵

c) Ses Vurgusunda Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar:

- 1) Kelime başlarında: Kelimenin mücerret (yalın) halde, yahut başında edat bulunması durumuna göre ses vurgusu esasları şöyledir.

a) Kelime yalın halde ise ilk harfine vurgu yapılır فَكٌ وَقَبَةٌ (ف ve ر 'ya).

b) Başında bir takı bulunuyorsa; Takı, tek harf ise ona بِالْحَقِّ (ب 'ye). Bir harften fazla ise, ilk

harfin, daha sonra da asıl kelimenin ilk harfine vurgu yapılır. عَلَى هُدًى (ع ve ه 'ye).

- 2) Yan yana gelen kelimelerde: Bu durumda, her kelimenin ilk harfinde ses yükseltilerek vurgu yapılır. Böylece, bir kelimenin bitip yeni bir kelimenin başladığı anlatılmış olur. إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ

نَسْتَعِينُ

(ا hemze, ن nun, و vav, ا hemze ve ن nun'a). Özellikle ikinci

kelimenin ilk harfine vurgu yapılır,
kelime sonlarında kesinlikle vurgu yapılmaz

¹²² Bakara:21

¹²³ Beyyine:8

¹²⁴ Ali İmran:193

¹²⁵ Naziat:24

c).Kelime sonunda: Kelime sonlarına vurgu yapılmaz. Ancak o kelimedenden ayrı olarak, sonuna mesela te'kid nun'u gibi bir takı gelmişse, vurgu yapılır. لَارِدْنِكُمْ (د، ل ve ك harfine vurgu yapılır.)

d).Zamirlerde: Zamirler de, diğer kelimelerde olduğu gibi, ilk harflerine vurgu yapılarak okunur.

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Şayet zamir Mefu münfasıl zamirlerden ise biraz daha kuvvetlice vurgu yapılması uygun olur

وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

e).Diğer edatlarda: Umumiyetle bütün edatların ilk harfine vurgu yapılır.

1. إِنَّ ve إِنَّ gibi tahkik edatları : إِنَّ اللَّهَ لَا يُخَلِّفُ الْمِيعَادَ -

2.Te'ki قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ قَدْ lafzına ve te'kid için olduğu zaman وَ إِنَّكَ لَتَهْدِي لَتَهْدِي

3. ve لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ile olumsuzluk manasında olduğu zaman لَمْ، لا

ya: لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

4. Şayet مَا عِنْدَكُمْ edatlarında olumsuzluk manası yoksa vurgu yapılmaz. فَلَمَّا جَاءَ مَا عِنْدَكُمْ

5.Hemze ve مَنْ، كَيْفَ، مَا، هَلْ gibi soru edatlarında da, “sorgulu” bir vurgu yapılır:

ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ، أَيْحَسِبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

6. غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ ، Gibi istisna edatlarında: الْ، غَيْرِ

7.Harfî cerlerde de ilk harfe vurgu yapılır: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ،

8.Nida edatları da vurgu yapılarak okunur: قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

24) KIRAAT VE KIRAAT İMAMLARI

“Kırâat-ı aşere” diye bildiğimiz on kırâattan üç tanesi bugün Müslümanlar arasında pratik olarak kullanılmaktadır. Kırâatlerin tamamını ancak ehlinden özel ders almak suretiyle öğrenen ihtisas sahibi kimseler okumaktadırlar. En çok okunan üç kırâat şunlardır.

1) Âsım Kırâtı: Bugün yeryüzündeki Müslümanların büyük bir çoğunluğu, Âsım kırâatının hafs rivayetini kullanmaktadırlar. Bu kırâata göre Mushaflar bastırılmaktadır.

2) Nâfi kırâatı: Bugün, Mısır hâriç Kuzey Afrikada yaygındır. Mısırlılar Verşin rivayetini kabul etmekle beraber, daha kolay ve daha pratik olduğu için Hafs'ın rivayetini kullanmaktadırlar. Kuzey Afrikada, Verşin rivayetiyle, Nâfi kırâatı üzerine basılmış Mushaflar mevcuttur.

3) Ebû Amrın kırâatı: Bu gün en az kullanılan kırâattır. Bu kırâat Sudanın bir kısmında okunmaktadır.

MESHÛR KIRÂAT İMAMLARI

a- İmam Nâfi' Hazretleri (690-785)

Asıl adı; Ebu Ruveym Nâfi' b. Abdurrahman b. Ebu Nuaym'dır. Kırâat imamlarının en önde gelenidir. Nâfi Hazretleri hicri 70 , miladi 690 yılında Medine'de doğmuştur. Aslen İsfehan'lıdır Medine kırâat imamıdır.

Kırâatı, İmam Ebû Ca'fer, Abdurrahman b. Hüzmüz el- A'rac, Şeybe b. Nisah, Müslim b. Cündeb, Yezid b. Rûmân'dan almış; bunlar da Ebû Hureyre, Abdullah b. Abbas b. Ayyaş vasıtasıyla Zeyd b. Sâbit, Übeyy b. Kâ'b ve Ömer b. el-Hattâb yoluyla Hz. Peygamber'e dayanmaktadır.

Nâfi' hazretlerinin râvileri Kâlun(v.220/835) ve Verş (v.197/812)'tir.

Nâfi hazretleri hicri 169 miladi 785 yılında Medine'de vefat etmiştir

b- İmam İbn-i Kesir Hazretleri (665-738)

Asıl adı; Ebû Ma'bed Abdullah b. Kesir b. Amr ed-Dârî'dir. Hicri 45 miladi 665 yılında Mekke'de doğmuştur. Aslen İranlıdır. Tabiundandır. Sahabeden Ebu Eyyüb el- Ensari, Abdullah b. Zübeyr ve Enes b. Malik'ten ders almıştır.

Kırâatı; Abdullah b. es-Sâib tarikiyle Übey b. Ka'b ve Ömer b. el-Hattâb yoluyla Hz. Peygamber'e dayanmaktadır.

Ravileri; el-Bezzî(ö.250/864) ve Kunbül (ö.291/904)'dür

İbn-i Kesir Hazretleri hicri 120 miladi 738 yılında Mekke'de vefat etmiştir.

c- İmam Ebû Amr Hazretleri (689-771)

Asıl adı; Ebû Amr Zebân b. el-Alâ b. Ammar el- Mâzinî el-Basrî'dir. Arap asıllıdır. Hicri 70, miladi 689 yılında Mekke'de doğmuştur. Basra kırâat imamıdır.

Kırâatı; Mücâhid b. Cebr, İkrime b. Hâlid, Ata b. Ebi Rebah, Said b. Cübeyr, İbn-i Kesir, Yezid b. Rûmân, Şeybe b. Nisâh ve Ebû Ca'fer el-Kârî, Abdullah b. Abbas, Hz. Ali ve Hz. Osman yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır.

Ravileri; es-Sûsî (v. 261/874) ve ed-Dûrî (v.248/862)'dir.

Ebû Amr Hazretleri Hicri 154 miladi 771'de Kûfe'de vefat etmiştir.

d- İmam İbn-i Âmir Hazretleri (641-736)

Asıl adı; Ebû İmran Abdullah b. Âmir b. Yezid el-Yahsubî'dir. Yemen asıllı Arap bir âileye mensuptur. Doğumu bir rivayete göre hicri 8, miladi 630 veya hicri 21 miladi 641dir.

Kıraatı; Mu'âz b. Cebel, Ebu'd-Derdâ ve Hz. Osman yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır.

Ravileri; Hişâm (v.245/859) ve İbn Zekvân (v.242/857) 'dır.

İbn-i Âmir hazretleri hicri 118 miladi 736'da Dımeşk (Şam)'da vefat etmiştir.

e- İmam Âsım Hazretleri (v.-745)

Asıl adı; Ebû Bekir Âsım b. Ebi'n-Necûd Behdele el-Esedî el-Kûfî, Kûfe'de doğmuştur. Sahâbe'den Hâris b. Hassan el-Bekrî ve Rifaa b. Yesribî'yle küçük yaşta görüştüğünden dolayı tâbiündür.

İmam Âsım hazretleri genç yaşta kırâat ilmi'ne ilgi duydu ve çok güzel sesi ve okuyuşuyla kısa zamanda dikkatleri üzerine çekti. İmam-ı Azam hazretlerinin kıraat hocasıdır.

Kıraatı;

Ebû Abdurrahman es-Sülemi tarihiyle Abdullah b. Mes'ud, Hz. Osma ve Hz. Ali yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır.

İmam Asım Hazretlerinin kıraatindeki senedin sağlamlığı ve kıraatin sadeliğinden dolayı Müslümanların ekseriyeti bu kıraatı tercih etmiştir. Türkiyede okunan kıraat İmam Asım Hazretlerinin kıraatıdır.

Ravileri;

İmam Âsım Hazretlerinin kırâatının günümüze kadar gelmesinde iki büyük râvisinin rolü vardır.

Birincisi: **Ebû Bekir Şu'be**; Asıl adı Ebû Bekir Şu'be b. Ayyaş b.Salim el-Esedî el- Kufî (v.193/809)'dur.

İkincisi: **Hafs**; Asıl adı Ebû Ömer Hafs b. Süleyman b. el-Muğîre el-Esedî (v.180/796)'dir.

f- İmam Hamze Hazretleri (699-773)

Asıl adı: Ebû Umâre b. Hamze b.Habib b. Umâre ez-Zeyyât et-Teymî el-Kûfî'dir Hicri 80, miladi 699 yılında Kûfe'de doğmuştur.

Kırâatı;

Humrân b.A'yen, Ebu Abdurrahman ,İbn Ebû Leyla, A'meş, Ebû İshak es- Sebî ve Câ'fer es-Sâdık Tarihiyle Abdullah b. Mes'ud ve Hz. Ali yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır

Ravileri: Halef (v.229/844)ve Hallâd (v.220/835)'dir

g- İmam Kisâî Hazretleri (737-805)

Asıl adı: Ebu'l-Hasen Ali b. Hamza el-Kisâî el-Kûfî'dir. Hicri 119, miladi 737 yılında Kûfe'de doğmuştur. İran asıllı olup Kufe kıraat imamıdır.

Kırâatı:

Kur'an Tecvidi

Hamze b.Habib ez- Zeyyât, Humrân b.A'yen, Ebu Abdurahman ,İbn Ebû Leyla, A'meş, Ebû İshak es- Sebî ve Câ'fer es-Sâdık Tarihiyle Abdullah b. Mes'ud ve Hz. Ali yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır

Ravileri: ed-Dûrî ve Ebul- Haris'tir

İmam Kısai Hazretleri hicri189, miladi 805 yılında Rey'de vefat etmiştir.

h- İmam Ebû Ca'fer Hazretleri (660-748)

Asıladı: Ebû Ca'fer Yezid b. el-Ka'ka' el-Mahzûmî el- Medenî'dir. Tâbiûnun önde gelenlerindedir.Medine kırâat imamıdır.

Kırâatı;

Abdullah b.Ayyaş, Abdullah b. Abbas ve Ebû Hureyre, Abdullah b. Abbas ve Ubeyy b. Ka'b yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır.

Ravileri: İsa b. Verdân ve Süleyman b. Cemmaz'dır.

İmam Ebû Ca'fer hazretleri hicri130, miladi 748 yılında Medine'de vefat etmiştir.

ı- İmam Ya'kûb Hazretleri (735-821)

Asıl adı: Ebû Muhammed Ya'kûb b. İshak b. Zeyd el-Hadrami'dir. Hicri 117, miladi 735 yılında Basra'da doğmuştur. Basra kıraat imamıdır.

Kıraatı: Ebul Münzir Sellam b. Süleyman, Şihab b. Şerife, Ebu Yahya b. Mehdi, İmam Asım, Hasan Basi tarihiyle Abdullah b. Abbas ve Übeyy b.Ka'b yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır.

Ravileri:Rüveys ve Rahv'dır.

İmam Ya'kûb Hazretleri hicri 205, miladi 821'de Basra'da vefat etmiştir.

i- İmam Halef ul Aşir Hazretleri (767-844)

Asıl adı: Ebû Muhammed Halef b. Hişâm b. Sa'leb el-Esedî'dir. Hicri 150, miladi 767 yılında Bağdat'ta doğmuştur.

Kıraatı:

El Mufaddal, Eban, İmam Asım, Ebû Abdurrahman es-Sülemi tarihiyle Abdullah b. Mes'ud, Hz. Osman ve Hz. Ali yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e dayanmaktadır.

Ravileri: İshak ve İdris'tir.

İmam Halef ul Aşir Hazretleri hicri 229, miladi 844 yılında Bağdat'ta vefat etti.

25) KUR'AN-I KERİM VE DİNLEME ADABI

✓

KURAN-I KERİM;

Rabbimizi bize tarif eden Kuran-ı Kerim;

Şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi..

Kur'an Tecvidi

- ✓ ve âyât-ı tekviniyeyi okuyan mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebedîsi..
- ✓ ve şu âlem-i gayb ve şehadet kitabının müfessiri..
- ✓ ve zeminde ve gökte gizli esma-i İlahiyenin manevî hazinelerinin keşşafı..
- ✓ ve sutûr-u hâdisatın altında muzmer hakaikin miftahı..
- ✓ ve âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı..
- ✓ ve şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan ve âlem-i gayb cihetinden gelen iltifâtât-ı ebediye-i Rahmaniye ve hitâbât-ı ezeliye-i Sübhaniyenin hazinesi..
- ✓ ve şu İslâmiyet âlem-i manevîsinin güneşi, temeli, hendesesi..
- ✓ ve avâlim-i uhreviyenin mukaddes haritası..
- ✓ ve zât ve sıfât ve esma ve şunun-u İlahiyenin kavîl-i şârihi, tefsir-i vâzihî, bürhan-ı katı, tercüman-ı satı..
- ✓ ve şu âlem-i insaniyetin mürebbisi..
- ✓ ve insaniyet-i kübra olan İslâmiyetin mâ' ve ziyası..
- ✓ ve nev'-i beşerin hikmet-i hakikiyesi..
- ✓ ve insaniyeti saadete sevkeden hakikî mürşidi ve hâdîsi...
- ✓ ve insanlara

- hem bir kitâb-ı şeriat,
- hem bir kitâb-ı dua,
- hem bir kitâb-ı hikmet,
- hem bir kitâb-ı ubudiyet,
- hem bir kitab-ı emir ve davet,
- hem bir kitâb-ı zikir,
- hem bir kitâb-ı fikir,
- hem insanın bütün hâcât-ı manevîyesine merci olacak çok kitapları tazammun eden tek, câmi' bir kitâb-ı mukaddes..

• hem bütün evliya ve sıddıkînın ve urefa ve muhakkikînın muhtelif meşreplerine ve ayrı ayrı mesleklerine, herbirindeki meşrebin mezâkına lâıyk ve o meşrebi tenvir edecek ve herbir mesleğin mesâkına muvafık ve onu tasvir edecek birer risale ibraz eden

MUKADDES BİR KÜTÜBHANE HÜKMÜNDE BİR KİTÂB-I SEMAVÎDİR.

- 1- Kuranın okunuşunda yüksek bir selaset vardır ki lisanlara ağır gelmez.
- 2- Büyük bir selamet vardır ki lafzen ve manen hatadan salimdir.
- 3- Ayetler arasında büyük bir tesanüd vardır ki kargir binalar gibi ayetleri birbirine dayanarak bünyeyi Kuraniyyeyi sarsılmaktan vikaye ediyor.
- 4- Büyük bir tenasüp, tecavüp, teavün vardır ki ayetleri birbirine ecnebi olmadığı gibi, birbirinin vuzuhuna yardım, ihtiyacına cevap veriyor.
- 5- Parça parça, ayrı ayrı zamanlarda nazil olduğu halde, şiddet-i tenasüpten sanki bir defada nazil olmuştur.
- 6- Esbab-ı nüzul ayrı ayrı ve mütebayin olduğu halde, şiddet-i tenasüpten sanki sebep birdi.
- 7- Mükerrer mütefavit suallere cevap olduğu halde, şiddet-i imtizaç ve ittihatından sanki sual birdir.
- 8- Müteaddit, mütegayyir hadisata beyan olduğu halde, kemal-i intizamdan sanki hadise birdir.
- 9- Tenezzülât-ı ilahiye tabir edilen, mutahapların fehimlerine yakın ve münasip üsluplar üzerine nazil olmuştur.
- 10- Bütün zaman ve mekânlarda gelip geçen insanlara tevcih-i kelim ettiği halde suhulet-i beyandan dolayı sanki muhatap birdir.

Kur'an Tecvidi

11- İrşadın gayelerine isal için tekrarları, tahkik ve takriri ifade eder. Bununla beraber tekrarı hâlel vermez, iadesi zevki izale etmez. Tekerrür ettikçe misk gibi kokar.

12- Kuran kalplere kuvvet ve gıdadır, ruhlara şifadır. Gıdanın tekrarı kuvveti arttırır. Tekrar etmekle daha meluf ve menus olduğundan lezzeti arttırır.

13- İnsan maddi hayatında her an havaya, her vakit suya, her gün gıdaya, ziyaya muhtaçtır. Bunların tekerrür olmayıp, ihtiyaçların tekerrürü içindir. Kezalik, insan hayat-ı ruhiyyesi cihetiyle kuranda zikredilen bütün nevlere muhtaçtır. Bazı nevlere her anda muhtaçtır gibi. Çünkü ruh bununla nefes alır. Bazı nevlere her vakit, bazılarına her zaman muhtaçtır. İşte hayat-ı kalbiyyenin ihtiyaçlarına binaen Kuran tekrarlar yapıyor. Mesela: havayı nesimi bismillah gibi kalbi ve ruhu tatmin ettiğinden kesret-i ihtiyaca binaen Kuranda çok tekrar edilmiştir.

14- Kıssa-i musa gibi bazı hadisat-ı cüziyyenin tekrarı, o hadisenin büyük bir düsturu tazammun atığına işaretir.

Hülasa:

Kuran hem zikirdir, hem fikirdir, hem ilimdir, hem hakikattir, şeraittir, hem sadırlara şifa, müminlere hüda ve rahmettir.

SURE ÇEŞİTLERİ:

1-TIVAL: Uzun Sureler

Bakara,Al-i İmran, Nisa,Maide, En'am, A'raf, Yunus, Kehf

2-MİUN: Ayet Sayıları 100 Dolayında Olanlar

Tevbe, Nahl, Hud, Yusuf, İsrâ, Enbiya, Taha, Mü'minun, Şuara, Saffat.

3-MESANİ: Ayet Sayıları 100'den Az Olanlar

Ahzab, Hac, Kasas, Tasin, Naml, Nur, Enfal, Meryem, Ankebut, Rum, Yasin, Furkan, Hicr, Ra'd, Sebe,İbrahim,Sad, Muhammed, Lokman, Zümer, Hamimler. Fetih, Haşr,Secde, Talak, Nun, Hucurat...

4-MUFASSAL: Kur'an-ı Karim'in Sonundaki Surelerdir

- Tıvalı Mufassal:Hucurat-Buruc sureleri arası.
- Evsatı Mufassal:Buruc-Beyyine sureleri arası
- Kısar-ı Mufassal:Beyyine'den Nas surelerine kadar olan bölüm.

KUR'AN-I KERİM İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

- ❖ Kur'an-ı Kerim 610 yılında Mekke'de nazil oldu.
- ❖ 13 yıl Mekkede, 10 yıl da Medine'de olmak üzere toplam 23 yılda nazil oldu.
- ❖ Kur'an-ı Kerim Hz. Ebu Bekir (ra) zamanında toplanarak kitap haline getirilmiştir.
- ❖ Kur'an-ı Kerim Hz. Osman (ra) zamanında da çoğaltılarak 6 büyük merkeze dağıtılmıştır.
- ❖ Kur'an-ı Kerim'de toplam 114 sure bulunmaktadır.
- ❖ Kur'an-ı Kerim İlk suresi Fatiha suresidir.(1. Sure)

Kur'an Tecvidi

- ❖ Kur'an-ı Kerim son suresi ise Nas suresidir.(114. Sure)
- ❖ Kur'an-ı Kerim'de Ayet Sayısı: 6666 ayettir.
- ❖ Kur'an-ı Kerim'de Cüz sayısı :30 cüzdür.
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de Sayfa Adedi: 604 sayfadır.
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de Hizb adedi : Her Cüzde 4 hizb vardır.
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de Secde Ayeti: 14
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de En Uzun Sure: Bakara Suresi (286 AYET) (2. Sure)
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de En Uzun Ayet : Bakara Suresi 282. Ayet (Müdayene Ayeti) (47. Sahife)
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de En Kısa Sure: İhlas ve Kevser Sureleri
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de En Kısa Ayetler: Mukattaa Ayetleri
- ❖ Kur'an-ı Kerim 'de başında Besmele bulunmayan Sure: Tevbe Suresi (Sayfa 186)
- ❖ Bismelenin Tamamlandığı Sure: Naml Suresi 30. Ayet (Sayfa 378)
- ❖ Euzunun (İstiaze) Geçtiği Sure: Nahl 98 (Sayfa 277)
- ❖ Kur'an-ı Kerim'e ilk harekelemeyi yapan: Ebu Esved Ed- düeli (rh)
- ❖ Kur'an'ı Kerim'e son harekelemeyi yapan: Halil b. Ahmet (rh)
- ❖ Kur'an'ı Kerim'e ilk durak (vakıf) işaretlerini yapan: Muhammed b. Tayfur es-Secavendi (rh) (v.1165)
- ❖ Kur'an'ı Kerim'de ismi geçen ve iffetinden bahsedilen peygamber annesi: Hz. Meryem (Tahrir Suresi) (Sayfa 560)
- ❖ Kur'an'ı Kerim'de ismi geçen kelb (köpek): Kıtımir (Fatır Suresi) (Sayfa 435)
- ❖ Kur'an-ı Kerim'i toplayan komisyonun başkanı: Zeyd b. Sabit (ra)
- ❖ Bazı vahiy katipleri: Hz. Ebubekir (ra), Hz.Ömer (ra), Hz.Osman(ra), Hz.Ali(ra), Hz.Zeyd bin Sabit(ra), Hz.Ubeyy b. Ka'b(ra), Hz.Muaz b. Cebel(ra), Hz.Abdullah b. Revaha (ra),
- ❖ Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen tek sahabe efendimiz: Hz.Zeyd bin Haris (ra), (Ahzab 422)
- ❖ Kur'an'ı Kur'an'ı Kerim'e yapılan tefsir sayısı: 350.000 tefsir
- ❖ Sahabe efendilerimizin vasıflarının zikr edildiği sure: Fetih Suresi 517.sayfa
- ❖ Mekke'de Nazil olan surelere: Mekki Sureler

Kur'an Tecvidi

- ❖ Medine'de Nazil olan surelere: Medeni Sureler
- ❖ Kur'an'ı Kerim'de en kısa ayetler: Mukattaa ayetleri (29 surenin başında bulunur.)

- ❖ Komisyona son gelen ayetler : Tevbe suresinin son 2 ayeti (Sayfa 206)
- ❖ Komisyona son ayetleri getiren : Huzeyme b. Sabit (R.A)
- ❖ Kuranın Dili : Arapça
- ❖ Kuranın lehçesi : Kureyş lehçesi
- ❖ Kuranı Kerimin yazısı : Resmül Osmanî (Hz. Osman'ın yazı tarzı)
- ❖ Kuranı kerimi ilk harekeleme işi : Basra valisi Ziyad b. Ebihi dönemi
- ❖ İlk noktalama ve harekelemeyi yapan : Ebul Esved Düveli (v. 69 / 688)
- ❖ Harekeleme sebep ayet : Tevbe suresi 3. Ayet (Sayfa 186)
- ❖ Son harekeleme ve noktalamayı yapan : Halil b. Ahmed (v. 175 / 791)
- ❖ Kuranı kerimdeki vakıfları koyan : Muhammed b. Tayfur Secavendi (v. 560 / 1165)
- ❖ Kuranı kerimdeki harf adedi : 326.048 veya 323.671
- ❖ Kuranı kerimdeki kelime adedi : Medeni kavle göre :77.934
- ❖ Kuranı kerimin ortası : Kehf suresi (kelimesinin () harfidir)
- ❖ İslam Aleminde ilk berkenar Kur'an-ı Kerimi yazan: Kayışzade Hafız Osman Nuri (v.1894)
- ❖ İslam Aleminde ilk tevafuklu Kur'an-ı Kerimi yazan: Ahmed Hüsrev Efendi Hazretleri(1899-1977)

DİNLEME ADABI

اعلم ايها العزيز

Kuranı Kerim okunurken istimanda bulunduğun zaman muhtelif şekillerde dinleyebilirsin:

1- Resul-ü Ekrem Aleyhis-Salatü Ves-Selam, nübüvvet kürsüsüne çıkıp nev-i beşere hitaben Kuranın ayetlerini tebliğ ederken, kıraatını kalben ve hayalen dinlemek için kulağını o zamana gönder. O fem-i mübarekinden çıkar, gibi dinlemiş olursun.

2- veya Cebrail (A.S) Hz. Muhammed (s.a.v)e tebliğ ederken, her iki hazretin arasında yapılan tebliğ-tebellüğ vaziyetini dinler gibi ol.

3- veya Kab-ı Kavseyin makamında, yetmiş bin perde arkasında Mütakellim-i Ezelinin Resul-i Ekrem Aleyhis-Salatü Vesselam a olan tekellümünü dinler gibi hayali bir vaziyete gir.

İMAM GAZALİDEN

KUR'ÂN-I KERÎM OKUMANIN EDEPLERİ

Birinci Edep: Hürmetle Okumak

İkinci Edep: Yavaş Okumak

Üçüncü Edep: Okurken Ağlamak

Dördüncü Edep: Her Âyetin Hakkını Vererek Okumak

Beşinci Edep: Eğer gösteriş yapıyor şeklinde bir mânâ çıkarılacaksa, yâhut başkasının namazını karıştıracaksa, yavaş okumak

Altıncı Edep: Güzel sesle okumaya gayret etmek.

KUR'ÂN OKURKEN RİAYET EDİLMESİ GEREKEN AMELLER

I. Kelâm'ın Aslını Anlamak: Kelâm'ın azametini ve yüceliğini Allah Teâlâ'nın celâl arşından mahlukâtının anlayış derecesine inmek suretiyle yapmış olduğu lütuf ve fazileti bilerek okumak.

II. Tâzim: Kalbinde Allah'ın azametini hazır bulundurarak okumak.

III. Kalp Huzuruyla Okumak: Tamamen Kur'an'a yönelmek ve sadece ona odaklanmak.

IV. Tefekkür (Düşünmek): Tefekkür kalp huzurunun ötesinde bir mânâdır.

V. Tefekkür (Anlamaya Çalışmak): Okuduğu her ayetten, gücü nisbetinde anlamaya çalışmak. Zira Kur'an, Allah'ın sıfatlarını, fiillerini, peygamberlerin hallerini, peygamberleri yalanlayanların hâllerini ve onların nasıl helâk olduklarını, Allah'ın emirlerini, yasaklarını, cennet ve cehennem zikrini ihtiva etmektedir.

VI. Tecerrüd (Anlamayı Engelleyen Herşeyden Uzaklaşmak): Kur'an anlayışına mâni olan şeylerden kaçınmak.

VII. Tahsis (Kendine Hitap Edildiğini Bilmek): Bu bakımdan kişi, Kur'an'ın bir emrini veya bir yasağını dinlediği zaman, o yasağın ve emrin kendisine tevcih edildiği şuuru taşımalıdır.

VIII. Teessür (Müteessir Olmak): Acziyetini idrak ederek, hüznle okumak.

26) KUR'AN-I KERİM'İN MUSHAF HALİNE GETİRİLİŞ SÜRECİNE KISA BİR BAKIŞ

KALEMLE NUR'A¹²⁶ HİZMET

“İnsanlara hem bir kitab-ı şariat, hem bir kitâb-ı dua, hem bir kitâb-ı hikmet, hem bir kitâb-ı ubûdiyet, hem bir kitâb-ı emir ve dâvet, hem bir kitâb-ı zikir, hem bir kitâb-ı fikir, hem insanın bütün hâcât-ı mâneviyesine merci olacak çok kitapları tazammun eden tek, câmi' bir kitâb-ı mukaddes..”¹²⁷ olan Kur'an-ı Kerim, Berat gecesinde Levhi Mahfuz'dan dünya semasına (beyt'ul-izze) indirilmiş,¹²⁸ Kadir gecesinde de Peygamber Efendimiz (sav) Hira mağarasında bulunduğu bir sırada ilk vahiy olan Alak suresinin ilk beş ayeti ile nazil olmaya başlamıştır.

¹²⁶ Kur'an'ı Kerim'in diğer bir isimi de “Nur”dur. İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, 36; Suat Yıldırım, Kur'an-ı Kerim ve Kur'an-ı Kerim İlimlerine Giriş, 37

¹²⁷ Risale-i Nur Külliyyatı, 19. Mektup, 14. reşha

¹²⁸ Cerrahoğlu, age, 43; Yıldırım, age, 39

Kur'an Tecvidi

Vahiy ayet ayet, sure sure ve olaylara bağılı olarak nazil olmuş nihayetinde Maide suresinin üçüncü ayet-i kerimesinin nüzülüyle 23 senelik vahiy süreci de tamamlanmıştır.

Peygamber Efendimiz (sav) gelen vahiyleri vahiy katiplerine yazdırıyordu.¹²⁹ Vahiy katiplerinin yanı sıra orada bulunan eli kalemli sahabe-i kiram efendilerimiz gelen vahiyleri kendi imkanlarıyla deri ve kemik gibi malzemelere yazarak kayıt altına alıyorlardı.

Gelen vahiyleri ezberleyen ve kayıt altına alan sahabe efendilerimiz bunu hayatlarına da aktardıklarından vahiy, taravetini her yönüyle muhafaza ediyordu.

Peygamber Efendimiz (sav)'in dar-ı bekâya irtihallerinden sonra, tamamlanan vahiyleri toplama ve bir kitap haline getirme ihtiyacı hasıl oldu.

Hz.Ömer(ra), Hz. Ebubekir(ra)'e müracaat ederek Kur'an-ı Kerim'in bir araya getirilerek cem' edilmesi teklifini yaptı.¹³⁰ Kendisi de vahiy katibi olan Zeyd b. Sabit (ra) başkanlığındaki bir heyet, nazil olan ayet ve sureleri toplayarak bir kitap haline getirdiler. İki kapak arasına alınan bu vahiy bütünlüğüne "Mushaf"¹³¹ denildi. Bu Mushaf Hz. Ebubekir(ra)' teslim edildi. Hz.Ömer(ra) halife olduğunda Mushafı aldı ve onu korudu. Hz.Ömer(ra)'in vefatından sonra Mushaf, ezvac-ı tahirattan Hz.Hafsa(ra) annemize teslim edildi.

Gün geçtikçe Müslümanların çoğalması, İslam'ın farklı coğrafyalara yayılması ve farklı milletler arasında yer bulması yeni bir ihtiyacı da beraberinde getirdi. O da mushafın çoğaltılmasıydı. Bu ihtiyacı yerinde ve zamanında tespit eden Huzeyfe b. El-Yeman(ra), Halife Hz. Osman(ra)'a müracaat etti. Hz. Osman(ra), hem yeni müslüman olanların hem de diğer müslümanların Kur'an'ı Kerim'i doğru okuyup doğru anlayıp hayatlarına tatbik etmelerini sağlamak ve menfi durumları bertaraf etmek için harekete geçti. İstinsah vazifesini Zeyd b. Sabit(ra)'e verdi¹³². Altı kişilik heyet beş tane mushaf-ı şerifi çoğalttı. Çoğaltılan mushaf, farklı merkezlere gönderildi.¹³³ Medine'de bırakılan mushaf "El-Mushaf'ul-İmam" oldu.

Hz. Osman(ra) dönemi ile başlayan Kur'an'ı Hakim'in kitabeti ve istinsahı Müslümanlar arasında kudsi bir heyecana vesile olmakla beraber Kur'anı yazma gibi bir şerefe mazhariyet yarışının başlamasına da vesile oldu.

Allah'ı Teala'nın Kur'an-ı Kerim'deki:

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ۝ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ۝

"Hayır, O şerefli bir Kur'an'dır.(Onun aslı) levhi mahfuzdur."¹³⁴ Kelamı kudsi hattatlar ve ehli keşif zatlar için yol gösterici oldu. Acaba Levhi mahfuzdaki Kur'an gibi bir Kur'an yazılabilir miydi? Bu mümkün olabilir miydi? Mümkünse bu şerefe mazhar olacak bahtiyar kim olacaktı..?

Mushaf-ı Şerif; Kendisine hizmet için yarışan hattatların kullandıkları kaleme ve yazdıkları malzemenin ebadına bağılı olarak sayfa adedi bakımından değişiklik gösteriyordu. Standart bir sayfa adedi söz konusu değildi. Kimi ayetler sayfa sonunda bölünerek diğer sayfaya geçebiliyordu.

¹²⁹ Muhammed Hamidullah, Kur'an-ı Kerim Tarihi, 43

¹³⁰ Hamidullah, age, 46; Cerrahoğlu, age, 70

¹³¹ Hamidullah, age, 49; Yıldırım, age, 66

¹³² Cerrahoğlu, age, 72

¹³³ Cerrahoğlu, age, 75

¹³⁴ Vakıa suresi, 74-75

Kur'an Tecvidi

Kur'an'ın kitabet hizmeti yarışında ilk halkayı oluşturanların başında Ebu'l esved ed Düeli Hazretleri gelmektedir.¹³⁵ Malumdur ki Kur'an-ı Azimü's-Şan Arapça nazil oldu. Arapçanın aslında hareke ve noktalama yoktur. Arap olanlar buna ihtiyaç da duymuyorlardı. Ancak farklı coğrafyalarda yaşayan ve farklı dilleri kullanan müslümanların Kur'an-ı Kerimi doğru ve düzgün okumaları elbette önem arz etmekteydi. Tevbe suresinin ilk ayetlerini okuyan bir müslümanın sesini duyan Ebu'l esved ed Düeli Hazretleri, daha fazla yanlışların olmaması için mushafı şerifi harekeleme işine hemen koyulmuştur. Çünkü yanlış hareke ile ayeti kerimenin okunması manayı tamamen değiştiriyordu. Bu hadise Ebu'l esved ed Düeli Hazretleri için kıyamete kadar sürecek bir sevap kapısının açılmasına vesile olmuştur. Daha sonra Halil b. Ahmet Hazretleri hareke ve noktalama işlemini tamamlamıştır.

Şüphesiz ki Kur'an-ı Kerim'i, bir ahenk içinde okunmak, durmak ve geçmek latif bir kaide iledir. İşte bu letafete uygun işaretlemeleri (durak işaretleri dediğimiz) vakıf işaretlerini Muhammed b. Tayfur es-Secavendi (rha) (v.1165)¹³⁶ koymuştur. Muhammed b. Tayfur es-Secavendi(rha)'nin bu ihlaslı hizmetine mukabil, işaretlere ismine nisbetle "Secavend" denilmiştir.

Harekeleme ve noktalama bakımından tam bir icma' sağlanmıştır. Dolayısıyla harekeleme ve noktalama noktasında hiçbir alim "Şu nokta eksik kalmıştır." Dememiştir. Böyle denilmemesi bu noktada yapılan hizmetin mükemmeliyeti açısından oldukça önemlidir. Harekeleme ve noktalama konusundaki Kur'ani hizmet tamamlandığına göre, bir sonraki hizmet, Kur'an'ın gören gözlere hitab mucizesini gösterme yarışı idi. Bu kudsi yarışa olan ilgi, el yazması Kur'anı Kerimlerin dünyanın her tarafında her beldesinde aynen bulunması şahitlik eder. Matbaanın insanlık hayatına girmesi, hatta günümüzde dijital sistemlerin devreye girmesi bile bu yarışa sekteye uğratmamıştır. Eller ve kalemler bizzat çalıştırılmıştır.

Peygamber Efendimiz (sav) "Mushaftan gözlerin nasibini veriniz." Buyurdular. Sahabe-i kiram: "Ya Resulallah, gözlerin nasibi nedir?" dediler. Peygamber Efendimiz (sav): "Mushafa bakmaktır" buyurdular.

İşte ona bakan gözlere mushaftan nasibini vermek ve bakan gözlere Kur'anın görünen mucizesini göstermek bakıldığında da "Maşallah, barekellah" dedirtecek bir tarz nasıl meydana getirilebilirdi. Kur'an-ı Azimü's-Şan buna ışık tutuyor, teşvik ediyor. "Şüphesiz ki o kurandır ve levhi mahfuzdadır." Bu fermanı ilahi, hattatları ve ehli keşif zatları heyecanlandırmıştır.

Levhi mahfuzdaki Kuran gibi bir Kur'anın yazılması sırrına ve şerefine nail olabilmek yarışında yüzlerce, binlerce hatta milyonlarca hattat ve ehli keşif zatlar seneler hatta ömürler adadılar. Bu adanmalarda öyle harika haller meydana geldi ki bu beşer takatının fevkindeliklere gıpta edildi.

Mushafı Şerifi yazmaya ömür adayanlardan birisi de Kayışzade Hafız Osman Nuri (v.1894)Efendi(rha)'dir.¹³⁷ Hafız Osman Nuri Efendi(rha), Levhi mahfuzdaki sırlara, tam ve kamil olmasa da Kur'anı Kerimin yazı tarihi içerisinde tabiri caiz ise "Çağ kapatıp çağ açan" bir keşfiyata nail olmuştur. Kayışzade Hafız Osman Nuri

¹³⁵ Cerrahoğlu, age, 90

¹³⁶ Abdurrahman Çetin, Kur'an-ı Kerim Tarihi, 150

¹³⁷ TDV, İslam Ansiklopedisi, c.25, sh.79

Efendi(rha)'nin keşfiyatına kadar İslam aleminde tıpkı basım diyebileceğimiz bir Mushaf yoktu. Aynı hattatın bile yazdığı Mushaf sayfa tutar, aynı değildi. Kayışzade Hafız Osman Nuri Efendi (rha), levhi mahfuzdaki bu sırlara 106 defa¹³⁸ mushafı şerifi yazmak suretiyle mazhar olmuştur. Kayışzade Hafız Osman Nuri Efendi (rha), 106 mushaf ile kendisine düşen hissei tamamlamış, tamamlanan hisse ile İslam alemine ve Kur'anı Kerim tarihine bir çok kavram kazandırmıştır. “berkenar” tabirini Kayışzade Hafız Osman Nuri Efendi (rha) ile öğrendik. “berkenar” ; standart sayfa tutar demektir ki Kur'anı Kerimdeki tüm sayfalar ayetle başlar, ayetle biter. Sayfalar arasında ayet bölünmemiştir. Hafız Osman Nuri Efendi (rha) ,“satır ölçüsü” ve “sayfa ölçüsü” kullanmıştır. “satır ölçüsünü” en kısa sureler diye bildiğimiz “ihlas” ve “Kevser” sureleri oluşturmuştur. “Sayfa ölçüsünüde” Kur'anı Kerimin en uzun ayeti olan “Müdayene “ ayeti, borçlar hukukunu düzenleyen ayet oluşturmuştur. “Satır ve sayfa ölçüsünün” uygulanmasıyla Kur'anı Kerim; 30 cüz'e ayrılmış, her cüz standart 20 sayfa, her sayfa da 15 satırdan ibaret olmuştur. Böylelikle standart bir yapıya kavuşan mushafı şerifteki her beş sayfaya “hizb” denilerek bir cüz dört hizbe ayrılmış ve milyonlarca Kuran bülbülü hafızların dimağlarına havale edilmiştir. Hafız Osman Nuri Efendi (rha) bu keşfiyatıyla, Kur'anı Kerim'deki “berkenar” özellik artık icma'en sabit olmuştur. Hiçbir hattat ve ehli keşif Hafız Osman Nuri Efendi (rha)'nın bu berkenar uslubuna da itiraz etmemişlerdir. Hafız Osman hattıyla Kur'anı Kerim'de zaten var olan bir çok güzellikle beraber tevafuk mucizesi de kendini biraz gören gözlere göstermiştir.

Gören gözlere, Mushaftan nasibini verebilmek ve bu güzelliği mükemmel hale getirmek için hattatlarımız yazdıkları Mushafı renklendirme yoluna gitmişlerdir. Bazı hattatlar ise Lafzatullah'ları renklendirerek gözlere daha fazla hisse düşmesine çalışmışlardır.

Asrımızda Kur'anı Kerimde var olan bu güzelliklerin ortaya çıkmasına işaret eden ve yol gösteren Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri olmuştur. (1876-1960)

“Bu Hafız Osman hatıyla yazılan aynı Kur'anı tedkik ettik. Başta lafzatullah olarak gayet manidar tevafukatı gaybiyeyi gördük. Ben kendi Kur'an'ımda o tevafukata birer birer işaret koydum. Dikkat ettik ki, satırlar ve ayetler ortasındaki fasılalar intizamsız olduğu için tevafukatı kısmen bozulmuş. Onunla beraber bize kanaat geldiği tevafuk matluptur.”¹³⁹

Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, tesbit ettiği kriterlere göre bir mushafın yazılmasını arzu eder. Bu arzusunu şöyle dile getirir:

“Şimdi mes'ele uzun olmamak için, yalnız Mushaf üç nev'i mürekkeple, lafzatullah kımızı, sair tevafukat başka renkli mürekkeple, ayetleri siyah yazdırmak emelindeyim.”¹⁴⁰

Üstad hazretleri bu emelini gerçekleştirmek için başta en yakın talebesi Ahmed Hüsrev hazretleri olmak üzere bir çoğu ya hafız, ya hoca, yada hatt-ı Arabi muallimi olan yaklaşık on talebesine birer cüz verir ve yazmalarını ister. Talebeleri verilen görevi tamamladıktan sonra üstadlarına takdim ederler. Üstad yazılan cüzleri tedkik eder ve neticeyi şöyle açıklar.

¹³⁸ TDV,age,79

¹³⁹ Rumuzat-1 Semaniye,9

¹⁴⁰ Rumuzat-1 Semaniye,9

Kur'an Tecvidi

“Tevafuk, Hüsrev’in tarzındadır. Onun için Hüsrev’in bir mehareti varsa tevafuku bozmamış. Tavsiye etmişim ki; kimse mehareti karıştırmayın! Demek en büyük mehareti odur ki; tevafuku bozmayın! Çünkü tevafuk, var.”¹⁴¹

Ahmed Hüsrev Efendi Hazretleri(1899-1977), tam bir ihlasla bu vazifeyi yerine getirmek için diğer Kur’ani ve imani hizmetlerle beraber ömründen tam 40 sene adadı. Zorlu ve sıkıntılı dönemde, zor şartlar altında mum ışığında dokuz defa mushafı şerifi yazmaya muvaffak oldu. Hafız Osman Nuri Efendi (rha)’ın tarzı uslubunu bozmadan “tam bir müvaffakiyet ve tevafukla yazmaya müvaffak oldu”.

Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, Ahmed Hüsrev Efendi Hazretleri’nin yazdığı tevafuklu Kur’an-ı Kerimin yazısının levhi mahfuzdaki Kur’anla benzerliğini şöyle ifade etmiştir.

“Müteaddit yerlerde ehli kalb ve ehli hakikat demişler:

- “Bu tarz yazı Levh-i Mahfuz’un yazısına benziyor.” Diye hükmetmişler.”

Ahmed Hüsrev Efendi hazretlerinin bu tarz tevafukla yazdığı Kur’anın aslında asrı saadetten beri yazılmak istendiği halde, bu kimseye nasip olmamıştır. Bunun ancak Ahmed Hüsrev Efendi Hazretlerine nasip olduğu ehline ifade edilmiştir. “Asrı saadetten beri böyle harika bir surette mu’cizeli olarak yazılmasına hiç kimse kadir olmadığı halde, Risale-i Nur’un kahraman bir katibi olan Hüsrev’e; “Yaz!” emri buyrulması ile, levhi Mahfuzdaki yazılan Kur’an gibi yazılması....”¹⁴²

İşte bu manevi emrin feyzi iledir ki Ahmed Hüsrev Efendi Hazretlerinin hattında Kur’anı Kerimdeki tüm tevafuklar tam olmuştur. Lafzatullah kelimeleri ve diğer müteşabih ayet ve kelimeler tam tevafuk etmiştir. Hatta bu hattaki usluba dikkat eden, birazda esbabı nuzulu (iniş sebebi) bilen herkes nazil olan vahyin peygamber Efendimiz (sav) üzerindeki haleti ruhiyesi i yazı uslubuna da yansımıştır.

Gelen vahyin ağırlığını ve Hz.Peygamber (sav)’in haleti ruhiyesini anlamak için Hüsrev hattı Kur’an-ı Kerimlerin Ahzab suresi 422. Sayfasının 6. Satırına bakmak yeterli olacaktır.

قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لَيْكٍ لَا يَكُونُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجٍ

Diğer taraftan müjdeleyici ve Cenab-ı Hakk’ın mağfiretinden bahseden, cennet ve cennet

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا
نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنْ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَى تُؤْفَكُونَ

nimetlerinden bahseden ayetler geniş ve seyrek yazıldığı halde kafirleri tehdit Cenab-ı Hakk’ın gadabı , cehennem ve cehennem hallerini anlatan ifadeler sıkışık yazılmıştır. Bütün bunlar aynı zamanda “Berkenar” özellik bozulmadan yapılmıştır. İşin asıl ilginç yönü Kur’anın bu mucizevi yönü yazıya aktarılırken tevafuklar denk gelsin diye

¹⁴¹ Barla Lahikası, 31

¹⁴² Asa-yı Musa, 78

zorlama yapılmamış olmasıdır. Kısacası üstadın ifadesiyle “Hüsrev'in bir mahareti varsa o da ihtiyarını karıştırmamasıdır.” Bundan dolayıdır ki Ahmed Hüsrev Efendi(rh.a.)'nin yazdığı tevafuklu Kur'an-ı Kerimlere bakan “Maşallah, barekallah demeğe mecbur kalıyor”. Bu takdir ve tahsin sadece insanlara mahsus değil ruhani varlıklar ve meleklerle de mahsustur.¹⁴³

Hafız Osman Hz.lerinin açtığı bu kudsi Kur'ani hizmet, Ahmed Hüsrev Efendinin şirin kalemiyle tam tekamül ettiği noktasında icma' oluşmakla beraber Kurana kalemle hizmet hususu hiçbir zaman durmadığı gibi kıyamete kadar da durmayacaktır. Hatatlarımız Ahmed Hüsrev Efendinin uslubu üzerinden Mushaf yazmağa devam ediyorlar. Bu hizmet hep devam edecektir. İnşallah

Allah'ü Teala (cc) bizleri Kur'ana tam hadim eylesin ve Kur'an hadimlerinin şefaatine nail eylesin. Amin

27)-LÜGATÇE

Arız sukün	:Aslında olmayan durulduğunda meydana gelen sükun
Caiz	:Bir konu hakkında kıraat imamlarının farklı görüş beyen etmeleri
Cevf	:Ağız boşluğu
Elifi leyyine	:Harekesiz elif
Fer'i	:Aslından olmayan, ziyade olan
Ğunne	:Genizden getirilen ses
İdğam	:Sakin harfin peşinden gelen harekeli harfi bir mahreçten çıkarmak
İdğam-ı Nakıs	:Ğunneli idğam, idğam maal ğunne
İdğam-ı Tam	:Ğunnesiz idğam, idğam bila ğunne
İhfa-i Şefevi	:Dudak ifhası
İklab	:Bir harfi diğer bir harfin yerine koymak
İstiaze	:Sığınma
İzhar	:Her harfi gunnesiz olarak mahrecinden çıkarmak
İzhar-ı Şefevi	:Dudak izharı
Kalkale-i Kübra	:Kalkale harflerinden herhangi birinin kelimenin sonunda bulunması
Kalkele-i Süğra	:Kalkale harfelerinden herhangi birinin kelimenin ortasında bulunması
Lazım Sukun	:Vakfen ve vaslen var olan sukun
Lin	:Dile yük olmadan harfi kolaylıkla çıkarmak
Mahreç	:Harflerin çıkış yerleri
Muhaffefe	:Okunuşu dile kolay olan
Musakkale	:Okunuşu dile ağır olan
Müteharrik	:Harekeli
Muhtelifun Fin	:Kıraat imamlarının bir konu üzerinde farklı görüş beyan etmeleri
Muttetekun Aleyn	:Kıraat imamlarının konu üzerinde ittifak etmeleri

¹⁴³ Kastamonu Lahikası;2

Kur'an Tecvidi

Revm	:Harekeyi kısmen okumak
Sakin	:Harfin yalın hali
Sekte	:Nefes almadan sesi kesmektir
Tahkik	:Kur'an-ı Kerim'i her harfin hakkını vererek okumak
Tefhim	:Kalın okumak
Tefekkür	:Etraflıca düşünmek
Tenni	:Yavaş ağır ağır okumak
Tedvir	:Kur'an-ı Kerim'i orta bir okuyuşla okumak
Tertil	:Kur'an-ı Kerim'i acele etmeyerek tenni ve teemmül ile okumak
Tekbir	:İmam Şafii'ye göre Kısa Sureler arasında getirilmesi Sünnet olan lafızlar
Tevafuk	:Kur'an-ı Kerim'de aynı manaya gelen lafızların alt alta kaşı karşıya ve sırt sırta denk gelerek güzel bir letafet oluşması.

28) İSTİFADE EDİLEN ESERLER

- ❖ **Kur'an-ı Kerim ve Muhtasar Meali, Hayrat Neşriyat**
- ❖ **Kur'an Okuma Esasları, Abdurrahman ÇETİN, Emin Yay. Bursa 2009**
- ❖ **Tecvit İlmi, Celalettin Karakılıç, Ankara, 1977**
- ❖ **Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi, Demirhan Ünlü, Elif Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1975**
- ❖ **İmam Hatip Liseleri İçin Kur'an-ı Kerim Kitabı; İsmail Karaçam**
- ❖ **İmam Gazali, Kimya-yi Saadet**
- ❖ **Mesnevi-i Nuriye, Bediüzzaman Said Nursi**
- ❖ **Zülfikar, Bediüzzaman Said Nursi**
- ❖ **Şafii İlmihali, Halil Gönenç**